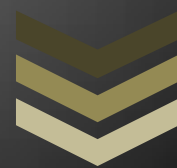

Miljøreguleringens betydning for malkekvægbedrifternes udvidelsesmuligheder

SEGES

DENNE RAPPORT UNDERSØGER I HVILKEN GRAD MALKEKVÆGBEDRIFTERNE KAN ØGE DYREHOLDET SET I FORHOLD TIL MILJØREGULERINGEN. RAPPORTEN FOKUSERER PRIMÆRT PÅ HVILKEN BETYDNING REGULERINGEN I FORHOLD TIL NATUROMRÅDER HAR FOR BEDRIFTERNES UDVIKLINGSMULIGHEDER.

SEGES

AGRO FOOD PARK 15

+45 87 40 50 00

+45 87 40 50 10

15 - 12 - 2015

Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne:
Danmark og Europa investerer i landdistrikterne

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

Den Europæiske Landbrugsfond
for Udvikling af Landdistrikterne

Se Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Miljøreguleringens betydning for malkekvægbedrifternes udvidelsesmuligheder

Se Den Europæiske Landbrugsfond for Udvikling af Landdistrikterne

Abstract

Der er gennemført en analyse af de mælkeleverende ejendommers mulighed for at udvide dyreholdet i relation til miljøreguleringen. Baggrunden for analysen er, at miljøreguleringen måske kan udgøre en af de mest begrænsende faktorer for malkekvægejendommens mulighed for at kunne udvide dyreholdet. Formålet med analysen er at undersøge, i hvilket omfang den nuværende miljøregulering i relation til især ammoniak-emission begrænser ejendommers mulighed for at udvide dyreholdet.

Analysen omfatter alle ejendomme, som leverede mælk marts 2015. Datagrundlaget for analysen er: LandbrugsInberetningen (GHI), det Centrale HusdyrbrugsRegister (CHR), det Generelle LandbrugsRegister (GLR), Kvægdatabasen ved SEGES, Regnskabsdatabasen ved SEGES. Reguleringen af ammoniak-emission sker i forhold til tre kategorier af natur. SEGES har fastlagt de enkelte naturtyper ud fra GIS data, da Miljøministeret ikke har udarbejdet færdige GIS temaer for de forskellige naturtyper. SEGES har beregnet den enkelte ejendoms deposition til et givent naturareal på baggrund af afstanden mellem ejendommen og naturarealet samt ejendommens N-emission og antagelser om oplandets henholdsvis naturarealets karakteristika. Den gennemførte analyse vurderes at give et retvisende billede af ejendommens udvidelsesmuligheder, til trods for at det har været nødvendigt at foretage nogle forenklinger på grund af manglende oplysninger.

I Danmark beskyttes sårbare naturområder mod ammoniak. Naturområderne er inddelt i tre kategorier (1, 2 og 3). Kategori 1 natur omfatter naturarealer indenfor Natura 2000 områderne, mens kategori 2 natur er lignende naturarealer udenfor Natura 2000 områder. Kategori 3 er ammoniakfølsomme naturområder, som hverken er omfattet af kategori 1 og 2. Der skal tages hensyn til kategori 1 og 2 naturarealer, mens det er op til kommunerne at vurdere, om et givent kategori 3 areal kræver særlig beskyttelse. Derudover beskyttes naboer, bymæssig bebyggelse, sommerhusområder mm.

N-belastningen i forhold til kategori 1 og 2 naturarealerne må ikke overskride en fastsat grænse. I forhold til kategori 3 arealerne må mérbelastningen til disse arealer stige med op til 1 kg N i forbindelse med en udvidelse. Hvis kommunerne vurderer, at arealet ikke er sårbart, kan en højere belastning tillades.

Analysen har set på ejendommens mulighed for at udvide dyreholdet under hensyn til deres beliggenhed i forhold til naturarealer, henholdsvis i forhold til naboer, byzone og sommerhusområder.

Analysen viser, at 206 ejendomme ikke kan udvide dyreholdet, 112 er forhindret i at udvide som følge af deres beliggenhed i forhold til naturarealer, mens resten er forhindret som følge af deres beliggenhed i forhold til byzone og naboer. Uklarheden omkring kategori 3 arealernes beskyttelsesbehov gør det vanskeligt at vurdere ejendommens reelle udvidelsesmuligheder. Analysen viser imidlertid, at 43 % af ejendommene kan øge antallet af køer med over 500 køer, mens hver tredje ejendom vil kunne udvide med mellem 100-500 køer. Tallene forudsætter, at alle kategori 3 arealer skulle være sårbare. Det vil ikke være tilfældet i praksis, og som følge deraf, vil udvidelsesmulighederne formentlig være bedre end vist. Uklarheden om kategori 3 arealernes beskyttelsesbehov eller ændringer med hensyn til hvilke arealer, der indgår som kategori 1 eller 2 natur, belaster erhvervet økonomisk. Køberne af ejendomme ikke har mulighed for at tage højde for eventuelle begrænsninger i forhold til udviklingsmuligheder, når de vurderer ejendommens værdi.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
1.1 Baggrund.....	5
1.2 Problemstilling.....	7
1.3 Vægtning og afgrænsning.....	7
1.4 Datagrundlag	8
1.4.1 Landbrugsindberetningen – GHI.....	8
1.4.2 Centrale HusdyrbrugsRegister – CHR	8
1.4.3 Kvægdatabasen og ydelseskontrol	9
1.4.4 Generelle LandbrugsRegister - GLR	9
1.4.5 Økonomiske data.....	9
1.4.6 GIS data.....	9
1.4.7 Øvrige GIS data	11
1.5 Metode	12
2. Strukturen for ejendomme med mælkeproduktion.....	16
2.1 Ejendomsstrukturen	16
2.2 Opstaldning af køer	18
2.3 Opstaldning af opdræt.....	19
3. De mælkeleverende ejendomme i forhold til ammoniakfølsomme naturarealer	22
3.1 Kategori 1 natur.....	22
3.1.1 Ejendommenes N-deposition i forhold til kategori 1 natur	22
3.1.2 Ejendomme med N-deposition mellem 0,2 og 0,7 kg N pr. ha	23
3.1.3 Karakteristika ved ejendomme begrænset af kategori 1 naturarealer	24
3.1.4 Mulig stigning i dyreholdet på ejendomme beliggende i nærheden af kategori 1 naturarealer ...	26
3.2 Kategori 2 natur.....	28
3.2.1 Ejendommenes N-deposition i forhold til kategori 2 natur	28
3.2.2 Karakteristika ved ejendomme begrænset af kategori 2 natur	30
3.2.3 Mulig stigning i dyreholdet på ejendomme beliggende i nærheden af kategori 2 natur	31
3.3 Ejendomme begrænset af både kategori 1 og 2 arealer	33
3.4 Kategori 3 natur.....	34
3.4.1 Ejendommenes beliggenhed i forhold til kategori 3 naturarealer	34
3.4.2 Ejendommenes mulighed for at øge dyreholdet i forhold kategori 3 naturarealer.....	35

3.4.3 Karakteristika for ejendommene med meget begrænset udvidelsesmulighed i forhold til kategori 3 naturarealer.....	36
3.5 Ejendommenes mulighed for at øge dyreholdet i forhold til naturarealer.....	38
3.5.1 Karakteristika ved ejendomme uden mulighed for at udvide.....	39
3.5.2 Karakteristika for ejendomme med mulighed for at udvide med mellem 1-100 køer	42
3.5.3 Karakteristika ved ejendomme med mulighed for at udvide med 100-1.000 køer	44
3.5.4 Karakteristika ved ejendomme med mulighed for at udvide med o. 1.000 køer	45
4. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til øvrige beskyttede områder	47
4.1 Ejendommenes beliggenhed i forhold til byzone.....	47
4.2 Ejendommenes beliggenhed i forhold til sommerhusområder	47
4.3 Ejendommenes beliggenhed i forhold til naboer.....	48
4.4 Ejendommenes udvidelsesmuligheder	49
5. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i vandområder	50
5.1. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til hovedvandområder	51
6. Diskussion og konklusion.....	56

1. Indledning

1.1 Baggrund

I 1984 indførte EU mælkekvote. Målet var at begrænse produktionen, afvikle de opbyggede lagre af smør og mælkepulver og mindske budgetudgifterne til landbruget. Kvotesystemet kom til at eksistere i de efterfølgende 31 år. Først den 1. april 2015 blev kvotesystemet afskaffet.

Danmark har stort set produceret sin mælkekvote i alle 31 år, og kvoten har derfor begrænset udviklingen i mælkeproduktionen i Danmark. Kvoten har samtidig øget producenternes omkostninger ved at producere. De har været nødt til at købe mere kvote, når produktionen steg. Hvis de undlod eller var forhindret i at købe kvote, måtte de acceptere, at fremgangen i køernes ydelse førte til færre køer og en dårligere udnyttelse af bedriftens kapacitet.

Frem til 1997 var omsætningen af kvote præget af strukturelle begrænsninger og en uigennemskuelig prisdannelse, da mælkekvote var knyttet til arealet. Det var vanskeligt at skaffe mælkekvote selv til at dække fremgangen i køernes ydelse. Mange producenter udnyttede derfor ikke staldkapaciteten fuldt ud. Kun få bedrifter havde mulighed for at skaffe kvote til egentlige udvidelsesinvesteringer. Derfor var investeringsomfanget i sektoren lavt frem til kvotebørsens indførelse i 1997.

Med kvotebørsens indførelse blev der lettere adgang til kvote, ligesom prisen på kvote blev transparent. Fra 1997 og frem til 2014 blev der omsat for ca. 11 mia. kr. på kvotebørsen. De årlige omkostninger til ekstra kvote var i gennemsnit ca. 50 øre pr. kg kvote. Siden 1997 har det således kostet producenterne 50 øre i gennemsnit at øge produktionen med et kilo mælk.

Fra den 1. april 2015 er produktionen ikke længere begrænset af kvoter, og producenterne er fri for at købe kvote, når de vil øge produktion. Det gør det økonomisk mere fordelagtigt at øge produktionen.

De økonomiske fordele ved kvotesystemets ophør afhænger af udviklingen i mælkeprisen. Falder mælkeprisen bliver den økonomiske fordel selvsagt mindre. Både OECD-FAO og EU forventer, at mælkeproduktionen i EU vil stige de kommende år. Stigningen forudses at kunne blive på 12 mia. kg fra 2014-2024. Det svarer til en stigning på 8 % i forhold til 2014. Både OECD-FAO og EU forventer imidlertid også efterspørgslen efter mælk og mejeriprodukter vil stige som følge af, at verden befolkning stiger og indbyggernes indkomst stiger især i en række udviklingslande. Det giver dem mulighed for at købe mere forarbejdede fødevarer såsom mejeriprodukter. Derfor forudser både OECD-FAO og EU, at markedsudsigterne for mælk og mejeriprodukter er positive.

Danmark eksporterer ca. to tredjedel af sin mælkeproduktion, og hvis produktionen stiger, vil Danmark have mulighed for at øge sine eksportindtægter yderligere. En større produktion vil derudover øge eller i det mindste fastholde beskæftigelsen indenfor driftsgrenen og de tilknyttede erhverv. Derfor er afviklingen af kvotesystemet økonomisk fordelagtigt både for den enkelte producent og for samfundet som helhed.

Danmark er et landbrugsintensivt land, og en stor andel af mælken produceres i områder, hvor husdyrtætheden er stor. Derfor er landbrugsproduktionen underlagt en omfattende miljøregulering. Den har til formål at beskytte vandmiljøet og naturen. Reguleringen baseret på implementering af EU's lovgivning på området, idet beskyttelsen af vandmiljø og natur hviler på en lang række EU direktiver. Deriblandt Nitrat- samt Vandramme- og Habitatdirektivet.

Nitratdirektivet (1991)

Mål/krav:

- Max 50 mg nitrat pr. liter grundvand, samt foranstaltninger mod forøget produktion af alger i ferskvand, fjord og hav.
- Medlemslandene skal udarbejde nationale nitrathandlingsplaner.

Vandrammedirektivet (2000)

Mål/krav:

- Beskytte alle EU's vandløb, søer, kystvande og grundvand, således at disse seneste i 2015 har en god kvalitet (deres tilstand kun afviger lidt fra den upåvirkede referencetilstand).
- I Danmark er vandrammedirektivet implementeret i miljømålsloven. Den foreskriver, at der udarbejdes vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer, som redegør, hvordan målet skal nås.

Vandrammedirektivet supplerer nitratdirektivet og vice versa.

Habitat direktivet (1992)

Mål/krav

- Fremme biodiversiteten i medlemsstaterne ved at definere en fælles ramme for beskyttelse af arter og naturtyper, som har betydning i EU.
- Udpege særlige bevaringsområde (habitatområderne), hvor der skal sikres eller genoprettes en gunstig bevaringsstatus for de arter eller naturtyper som er særlige for området.

EU lovgivningen er i stor udstrækning udmøntet i de nationale vandmiljøplaner. Danmark fik sin første regulering af vandmiljøområdet i 1985. Vandmiljøplan I kom i 1987 og vandmiljøplan II i 1998. Sidstnævnte omfattede implementering af EU's nitratdirektiv, omend nitratdirektivets mål ikke blev opfyldt med Vandmiljøplan II. Vandmiljøplan III omfattede perioden 2003-2015. Den indebar en yderligere reduktion af kvælstofudvaskningen på 13 % i forhold til 2003, samt en beskyttelse af sårbar natur og øget fokus på lugtgener og afstande til naboer. Reguleringen blev i 2007 samlet i en ny husdyrgodkendelseslov. Den indebar at, at alle bedrifter med flere end 75 DE skulle have en miljøgodkendelse. Godkendelsen hviler på principperne i EU's IED direktiv. Kun store svine og fjerkræbedrifter¹ er omfattet af direktivet, men Danmark har valgt at følge IED direktivet både for mindre svine- og fjerkræbedrifter samt for andre husdyrbedrifter end svin og fjerkræ. Deriblandt også malkekvægbedrifter.

Foruden politikerne har forbrugerne også i stigende grad fokus på fødevarerproduktionens betydning for miljøet. Det betyder, at mærkning af fødevarer i forhold til deres miljøbelastning – eksempelvis i form af carbon foot print eller water foot print vinder frem i forbindelse med afsætningen af produkterne.

Frem mod 2050 ventes verdens befolkning at vokse fra de nuværende ca. 7 mia. til 9,7 mia². Samtidig ventes antallet af middelklasse forbrugere med en øget købekraft at stige voldsomt. Denne udvikling vil kræve en kraftig vækst i verdens produktion af fødevarer. Dette ventes samtidig at føre til et meget stort træk på verdens ressourcer. Det kan få meget store negative konsekvenser for miljøet, hvis ikke væksten

¹ Over 40.000 pladser til fjerkræ, over 750 pladser til søer, over 3.000 pladser til produktion af svin (o. 30 kg)

² The World Population Prospects: 2015 Revision. <http://esa.un.org/unpd/wpp/>

foregår ressourceeffektivt og bæredygtigt. Det er derfor nærliggende at antage, at miljøbelastningen ved produktion af fødevarer får endnu større betydning ved afsætningen af fødevarer i de kommende år.

Sammenfattende kan man sige, at afviklingen af kvotesystemet giver Danmark mulighed for at øge mælkeproduktionen. Det kan både gavne såvel den enkelte producents økonomi som samfundsøkonomien. Spørgsmålet er imidlertid om en stigning i produktion kan forenes med kravet om, at denne også skal være miljømæssig bæredygtig.

Denne rapport har til formål at undersøge, i hvilket omfang de nuværende malkekvægbedrifter kan øge mælkeproduktionen, når de samtidig skal opfylde den nuværende miljøregulering og et generelt krav om at væksten i produktionen skal være miljømæssigt bæredygtig.

1.2 Problemstilling

Rapporten undersøger følgende problemstilling:

- I hvilket omfang begrænser den nuværende miljøregulering malkekvægbedriftenes mulighed for at øge mælkeproduktionen? Følgende delspørgsmål søges besvaret:
 - Hvor mange bedrifter kan ikke øge mælkeproduktionen, som følge af den nuværende regulering?
 - Hvor mange bedrifter kan i nogen grad øge produktionen?
 - Hvad karakteriserer bedrifter, som er begrænset i at udvide?

1.3 Vægtning og afgrænsning

Malkekvægbedriftenes mulighed for at øge mælkeproduktionen afhænger af en lang række forhold. Både interne og eksterne. Eksempler på interne forhold i sektoren er: Bedriftsstruktur, økonomiske situation herunder investeringsbehov, ledelsesmæssige kompetencer, konkurrenceevne i forhold til andre landbrugsproduktioner, mejeriernes vilje og kapacitet i forhold til at aftage, forarbejde og afsætte den ekstra mælk, etc. Eksempler på eksterne forhold kan være: Politiske og økonomiske reguleringer, miljømæssige reguleringer, adgang til og pris på kapital, adgang til kvalificeret arbejdskraft etc.

I øjeblikket er mange bedrifter økonomisk pressede som følge af for lav indtjening og lille solvens. Det gør det vanskeligt at lånefinansiere investeringer. Det må dog forventes, at de aktuelle økonomiske udfordringer vil blive løst gennem strukturtilpasning i sektoren, og at sektoren efterfølgende igen vil være i stand til at tiltrække kapital. De økonomiske udfordringer ventes således at blive løst indenfor en kortere tidshorisont. Rapporten er derfor afgrænset til at se på ejendommenes udviklingsmuligheder i forhold til den nuværende miljøregulering i relation til natur og vandmiljø.

Reguleringen på vandområdet er præget af, at vandområdeplanerne for 2015 til 2021 er under udarbejdelse. Derudover har Danmark forpligtet sig til, at ammoniakemissionen fra landbruget skal reduceres med 24 % i 2020 i forhold til 2005. Eventuelle kommende stramninger/ændringer af reguleringen i forhold til vandmiljøet eller naturen indgår ikke direkte i besvarelsen af problemstillingen, da disse eventuelle stramninger/ændringer ikke er konkretiserede og derfor umulige at analysere konsekvensen af. Dog bliver ejendommenes beliggenhed i forhold til de enkelte vandområder vist.

Rapporten er afgrænset til at omhandle ejendomme med mælkeproduktion. Ejendomme uden malkekøer men med kvieopdræt indgår ikke i analysen. Ejendomme med slagtekalveproduktion indgår ligeledes ikke i analysen.

1.4 Datagrundlag

Alle grundoplysninger vedrørende den enkelte landbrugsbedrift er hentet fra nedenstående landbrugsregistre, der alle administreres af NaturErhvervstyrelsen, Miljø-og Fødevarerministeriet:

1. LandbrugsIndberetningen (GHI) – hed før 2011 Gødnings- og HusdyrIndberetningen
2. Centrale HusdyrbrugsRegister (CHR)
3. Generelle LandbrugsRegister (GLR)

De anvendte data i projektet er fra 2012/2013, da nyeste datasæt fra GHI er fra denne periode.

Indberetninger til GHI og GLR indberettes af landmanden eller konsulenten i forbindelse med den årlige ansøgning om EU-Grundbetaling, hvor der blandt andet skal forelægges et gødningsregnskab pr. bedrift. Gødningsregnskaber sikrer vandmiljøet ved at indførte regler for gødskning bliver fulgt.

CHR er det Centrale Husdyrbrugsregister, hvor alle besætninger skal være registreret. Baggrunden for CHR er et ønske om en hurtig og effektiv smitteopsporing ved udbrud af smitsomme husdyrsygdomme.

1.4.1 Landbrugsindberetningen – GHI

GHI registeret indeholder oplysninger om dyreart, antal dyr og dyreenheder, staldsystem på staldniveau (CHR niveau) samt bedriftens virksomhedsnummer (CVR nummer). Oplysningerne indgår i beregningen af bedriftens samlede kvælstofproduktion og indgår derfor også i gødningsregnskabet.

Udover oplysninger om de enkelte dyr og staldsystemer på staldniveau (CHR niveau) indeholder GHI-registeret også alle de øvrige data, der indgår i gødningsregnskabet, såsom bedriftens samlede areal, harmoniareal, produceret kg kvælstof fra husdyr, indkøbt handelsgødning, solgt og modtaget kvælstof m.m.

Fra NaturErhverv er desuden modtaget en oversigt over, hvilke bedrifter der i 2013 er registreret som økologiske.

1.4.2 Centrale HusdyrbrugsRegister – CHR

CHR administreres af Fødevarestyrelsen. Her skal alle besætninger samt de stalde, dyrene er opstaldet i, registreres.

Staldens geografiske placering er hentet i CHR, hvor X og Y koordinaterne findes. For de bedrifter, der ikke har et CHR nummer, men kun et CVR nummer, er bedriftens geografiske placering fundet ved køb af CVR data. Trods dette er der enkelte CHR og CVR, der ikke har tilknyttet koordinater. Der er her hovedsagelig tale om mindre hobby hestebrug.

Fra CHR registeret er hentet data vedrørende antal køer, mælkeydelsen pr. ko, den samlede mælkeproduktion henholdsvis leverance fra ejendomme vedrører kontrolåret 2013/14. Derudover også om bedriften stadig er mælkeproducent i marts 2015, og hvilken driftsform (konventionel eller økologisk) ejendommen praktiserer.

1.4.3 Kvægdatabasen og ydelseskontrol

Kvægdatabasen indeholder en lang række oplysninger om besætningerne og de enkelte dyr. Kvægdatabasen administreres af SEGES Kvæg. Data fra ydelseskontrollen lagres i Kvægdatabasen. Ydelseskontrollen administreres af RYK.

Data fra ydelseskontrollen anvendt i denne analyse omfatter den opnåede mælkeydelse pr. ko og samlede mælkeproduktion i kontrolåret 2013/14. Fra Kvægdatabasen anvendes derudover oplysninger om ejendommens mælkeleverance i 2013/14 samt oplysninger om deres produktionsform (konventionel eller økologisk) pr. juli 2015.

De fleste af myndighedernes oplysninger om ejendommene vedrører 2013. Ved hjælp af oplysninger fra Kvægdatabasen er analyserne imidlertid begrænset til kun, at omfatte ejendomme, som leverede mælk i 2015.

1.4.4 Generelle LandbrugsRegister - GLR

Hvert år skal landmænd, der ansøger om EU-Grundbetaling indsende deres markkort og markplan til Internet Mark Kort (IMK), NaturErhvervstyrelsen. Et data udtræk herfra indeholder ca. 600.000 indtegnede marker med oplysninger om CVR nummer, marknr., areal og afgrøde pr. mark.

1.4.5 Økonomiske data

Bedrifternes økonomiske situation er beskrevet og analyseret på baggrund af indberettede driftsregnskaber til SEGES' økonomidatabase. Driftsregnskaberne vedrører opnåede resultater i 2014.

1.4.6 GIS data

1.4.6.1 Miljøudpegninger

For at beregne udviklingsmuligheder for den enkelte mælkeproducent er det vigtigt at kende afstande og retning fra hver bedrift til Naturtype1, Naturtype2 og Naturtype3. Der er dog det problem, at Miljøministeriet ikke har udarbejdet færdige GIS temaer, der viser de tre naturtyper. Det betyder, at SEGES i projektet har været nødt til at udarbejde disse efter de gældende forskrifter. Nedenfor er kort beskrevet, hvordan de tre naturtyper er udarbejdet.

Naturtype1

GIS-temaer, der indgår i udarbejdelse af GIS-temaet Naturtype 1 er hentet fra Basisanalysen "Natura2000hoering2014", der kan downloades på Kortforsyningen, Geodatastyrelsen.

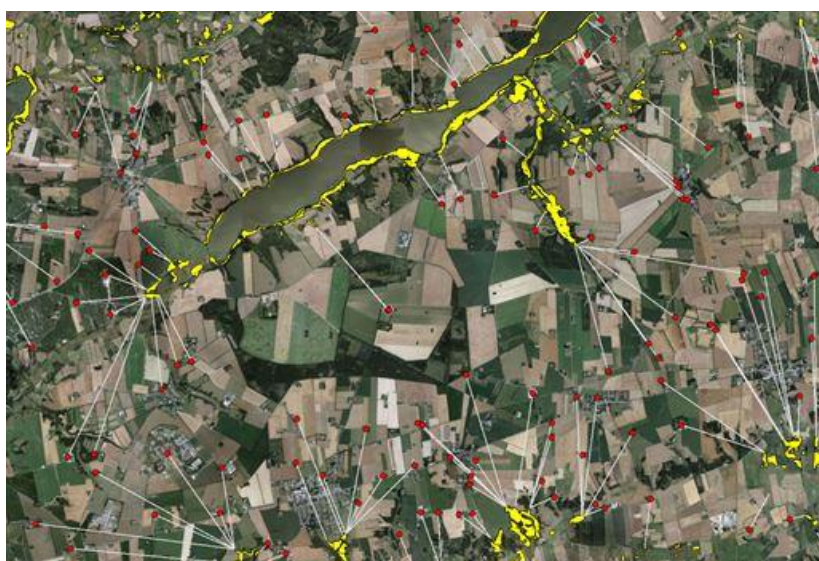
Nedenstående GIS temaer fra Basisanalysen er anvendt og samlet til en fil.

- 1) Naturtyper2010-2011
- 2) Fredsskovnaturtyper2005-2011
- 3) Skovtilstand ikke fredsskov
- 4) Småsøer
- 5) Beskyttede naturtyper – heder og overdrev

Naturtype 1 er beliggende indenfor Natura 2000 områder, derfor er alle udpegninger beliggende udenfor Natura2000 områderne slettet fra datasættet. Når GIS-temaer "klippes" mod hinanden, vil der opstå små arealer, som enten er korrekte og skal medtages i de videre beregninger, eller som kan være "spaghetti data", der er unøjagtigheder i optegnelsen af polygonerne i de to datasæt. Små arealer efter "data klip" på under 79,5 m² er slettet fra datasættet, da mindstekravet på en udpegning ifølge bekendtgørelsen skal være over dette areal.

Det skal bemærkes, at kommunerne fortsat registrerer ny Naturtype1 natur, hvilket dette projekt desværre ikke kan tage højde for.

Afstand og ejendommens beliggenhed i forhold til naturarealet er beregnet for hver enkelt ejendom. Figur 1 illustrerer dette.

Figur 1. Beregning af afstand og retning mellem hver bedrift og Naturtype1.

De røde prikker i figur 1 er en bedrift, de gule felter er Naturtype1 og de hvide linjer er den beregnede korteste afstand mellem et CHR og nærmeste Naturtype1. Efterfølgende er vinklen mellem disse beregnet.

Naturtype2

GIS-temaer, der indgår til beregning af Naturtype2, skal alle være beliggende udenfor Natura2000 områderne. Det betyder, at nedenstående temaer er "klippet" mod Natura2000 udpegningerne, og udpegninger beliggende indenfor Natura2000 er slettet.

- 1) Beskyttet Naturtyper **Højmose, Lobeliesøer** er hentet fra "Bes_nat_bufferzone". Kun udpegninger beliggende udenfor Natura2000 fastholdes, de øvrige slettes.
- 2) **Heder** > 10 ha
Alle hede arealerne kombineres og opdeles derefter igen for at finde heder over 10 ha. Heder under 10 ha slettes. Efter "dataklip" mellem det nye GIS tema Heder og Natura2000, medtages de små hede arealer, da den oprindelige sammenhængende hede er over 10 ha
- 3) **Overdrev** >2,5 ha

Alle Overdrev kombineres, hvorefter overdrev over 2,5 ha findes. "Data Klip" mellem nyt GIS tema Overdrev og Natura2000. Alle stumper fastholdes, da det sammenhængende overdrev er på min. 2,5 ha.

Naturtype3 med /uden ammoniakfølsom skov

I det færdige datasæt er der lavet beregning på Naturtype 3 både med og uden ammoniakfølsom skov. Årsagen hertil er, at myndighedernes udpegning af ammoniakfølsom skov er meget bred. Det betyder, at mange skove er udpeget som værende ammoniakfølsomme.

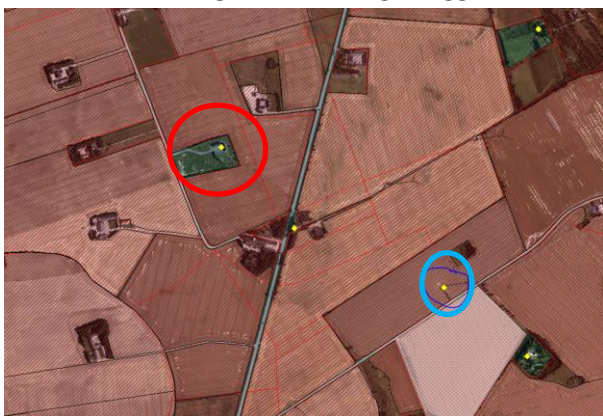
Det færdige GIS tema Naturtype3 er udarbejdet som vist nedenfor:

1. Ammoniakfølsom skov – tema kommer fra "KATEGORI3_NATUR". Tema klippes mod "Natura2000"
2. Overdrev $\leq 2,5$ ha. GIS-tema "Overdrev" fra Naturtype2 er anvendt, hvor areal på overdrev er under eller lig med 2,5 ha. Derefter "data klip" mod Natura2000.
3. Mose er fundet fra Beskyttet Naturtyper. Alle arealer er medtaget beliggende udenfor Natura2000. Hede er fundet fra Naturtyp2., hvor areal er ≤ 10 ha. Derefter klip mod Natura2000

1.4.7 Øvrige GIS data

Til beregning af afstand til nabo uden landbrugspligt er anvendt Matrikelkortet fra Geodatastyrelsen. I tabellen "Jordstykke" er angivet, om et jordlod har landbrugspligt eller ej. For at finde afstand til nærmeste nabo, der ikke har landbrugspligt er alle adresser i Danmark, beliggende indenfor "Jordstykke" fjernet. Tilbage er kun de adresser, der ikke har landbrugspligt og afstanden hertil kan beregnes.

Der skal dog tages forbehold for, at der i adressetemaet kan være registrering af vindmøller og andre felter i landskabet. Mange af disse vil være slettet ved, at disse vil være beliggende indenfor "jordstykke. Der er få vindmøller med egen adresse og beliggende udenfor "Jordstykke".

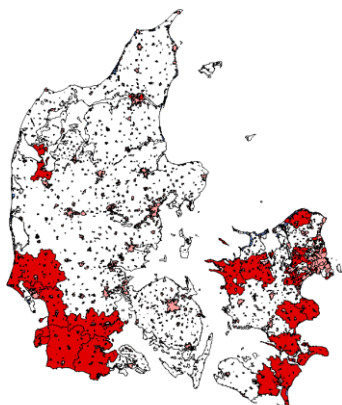
Figur 2. Illustration af placering af vindmøller.

De gule firkanter i figur 2 viser adresser. Her ses med rød og blå cirkel, at to vindmøller har egen adresse. Vindmøllen i den røde cirkel er beliggende udenfor "Jordstykke" og vil derfor indgå som en fejlmulighed i datasæt om afstand til "nærmeste nabo uden landbrugspligt". Vindmølle i blå cirkel vil automatisk slettes, da den er beliggende indenfor "Jordstykke".

Afstanden fra stalden til henholdsvis by-, sommerhus – og landzone er ligeledes beregnet for hver ejendom. Oplysninger om zoner hentes fra PlansystemDK, der drives af Naturstyrelsen. Her indberetter kommunerne kommuneplanerne og herunder registrering af zoner. Langtfra alle kommuner registrerer landzone, men

alle registrerer by- og sommerhuszoner. Landzone er her defineret som arealer, der hverken er by- eller sommerhuszoner.

Figur 3 viser udpegningen af landzoner i de 98 kommuner.

Figur 3. Udpegning af landzone i de 98 kommuner.

Som det fremgår af figur 3, har langt fra alle kommuner indberettet landzone.

1.5 Metode

Malkekvægejendommens miljøbelastning i forhold til ammoniakfølsomme naturarealer er baseret på beregning af den enkelte ejendoms ammoniakemission og -deposition.

Ammoniakemissionen er beregnet for den enkelte ejendom ud fra oplysninger om antallet af årsdyr opstaldet i et givent staldsystem³ samt på baggrund af om dyrene er på græs⁴. Emissionen beregnes som standard-emissionen og er baseret på Normtal for 2014⁵. Standard-emissionen er ejendommens ammoniak-emission før eventuelle ejendomsspecifikke tiltag, som har til formål at reducere emissionen. Analysen kan ikke tage højde for eventuelle ejendomsspecifikke tiltag, da der ikke er adgang til oplysninger om sådanne. Det betyder imidlertid, at den beregnede ammoniakemission for en given ejendom kan være højere end i virkeligheden.

Ammoniak depositionen i forhold til et nærtliggende naturareal er beregnet efter Miljøstyrelsens principper for beregning af ammoniak deposition fra en given ejendom. Ifølge Miljøstyrelsen beregnes ammoniak-standard-depositionen på baggrund af:

- Emissionen fra de enkelte kilder (staldanlæg og opbevaringsenheder) på ejendommen under hensyntagen til disses højde (3 eller 6 m).
- Afstanden fra ejendommen til naturarealet, oplandets og naturarealets ruhed⁶.

³ Disse oplysninger stammer fra GHI og vedrører produktionsåret 2012/13.

⁴ Oplysninger om afgræsning er baseret på oplysninger fra MarkOnline.

⁵ Poulsen, H. D.; 2014. Normtal 2014, Aarhus Universitet.

http://anis.au.dk/fileadmin/DJF/DCA/Forskning/Normtal_2014_1.pdf

⁶ Ruhed opland: Vand, Ringe Vegetation, Landbrug og Skov. Ruhed Naturareal: Blandet natur, Middel krat, Skov

Standard depositionen korrigeres for vind efter nedenstående formel:

$$VK(L) = (k_0 - k_\infty) * \exp(\alpha * L) + k_\infty + (k_{ex} - k_\infty) * \exp\left\{-59,4 \left[\left(\frac{L}{L_{ex}} + 0,25\right)^\beta - 1,25\right]^2\right\}$$

Hvor:

$$\beta = 0,00256 * L_{ex}^{0,7}$$

og parametrene:

$$k_0, k_\infty, k_{ex}, L_{ex}, \alpha$$

er konstanter for de enkelte kombinationer af opland og natur samt højde på kilden.

Ved beregningen af N-depositionen fra den enkelte ejendom er der gjort nogle forenklinger. Disse er som følger:

- Ammoniak emissionen og dermed depositionen beregnes for ejendommen som helhed og ikke på baggrund af de enkelte anlæg på ejendommen
- Afstanden fra ejendommen til naturarealet beregnes fra det nærmeste punkt på ejendommen til naturarealet og ikke for de enkelte anlæg
- Depositionen er beregnet under antagelse af kildehøjden er 6 meter
- Oplandets og naturarealets ruhed påvirker både standard depositionen og vindkorrektionsfaktoren. Ved ansøgningen om miljøgodkendelse tager ansøger og sagsbehandler konkret stilling til ruheden. Der er således ikke let adgang til informationer om ruheden, som vil kunne anvendes i beregningen af depositionen for et stort antal ejendomme. Derfor er der i denne analyse valgt at beregne depositionen under antagelse af at oplandet kan karakteriseres som Landbrug, og at naturarealet kan karakteriseres som Middel Krat. Denne forenkling betyder, at depositionen for nogle ejendomme vil være lidt overvurderet, mens den vil være undervurderet for andre ejendomme.

Ovennævnte forenklinger betyder, at den beregnede deposition for den enkelte ejendom kan afvige fra den faktiske deposition. Både som følge af at depositionen ikke beregnes for hvert anlæg særskilt samt som følge af, at højden på kilden er sat til 6 meter. Derudover anvendes den samme ruhed for opland og naturareal for alle bedrifter, hvilket selvsagt også er en forenkling i forholdene i virkeligheden.

Antallet af ejendomme begrænset af kategori 1, 2 og 3 naturarealer er baseret på de gældende regler på området. Disse er beskrevet i tabel 1.

Tabel 1. Tilladte N-belastning i forhold til naturarealer.

	Naturtype		
	Kategori 1	Kategori 2	Kategori 3
Tilladte N-belastning	<ul style="list-style-type: none"> • Max 0,7 kg N pr. ha (ingen husdyrbrug i nærheden) • Max 0,4 kg N pr. ha (1 husdyrbrug i nærheden) • Max 0,2 kg N pr. ha 8 (o. 1 husdyrbrug i nærheden) 	Max 1,0 kg N pr. ha	<ul style="list-style-type: none"> • Mer-belastning på op til 1,0 kg N pr. ha • Mulighed for mer-belastning på o. 1,0 kg N pr. ha, hvis naturarealet vurderes ikke at kræve særlig beskyttelse
Antal husdyrbrug i nærheden	<ul style="list-style-type: none"> + Antal husdyrbrug o. 15 DE indenfor en afstand på 200 m + Antal husdyrbrug o. 45 DE indenfor en afstand på 200-300 m + Antal husdyrbrug o. 75 DE indenfor en afstand på 300-500 m + Antal husdyrbrug o. 150 DE indenfor en afstand på 500-1.000 m + Antal husdyrbrug o. 500 DE som påvirker med over 0,3 kg N pr. og som er beliggende mere end 1000 m. fra naturarealet 		

Antallet af husdyrbrug i nærheden er fastlagt manuelt ved at se på hvert enkelt af de pågældende naturarealer.

Ejendommenes mulighed for at udvide er derudover påvirket af deres beliggenhed i forhold til byzone og sommerhusområder samt i forhold til naboer. Reglerne på dette område er beskrevet i nedenstående tekstboks.

- **Etablering, udvidelse, ændring af et anlæg**
 - Ikke tilladt i eksisterende eller fremtidigt byzone- eller sommerhusområde
 - I et landzoneområde, som er udlagt til boligformål, blandede boligformål eller erhvervsformål eller offentligt formål mhp. beboelse, institutioner, rekreative formål
 - I en afstand på mindre end 50 m til ovennævnte
 - I en afstand på mindre end 50 m til nabobebyggelse
- **Etablering ikke tilladt indenfor følgende afstande**
 - 25 m til ikke almene vandforsyningsanlæg
 - 50 m til almene vandforsyningsanlæg
 - 15 m til vandløb (herunder dræn) søer
 - 25 m til levnedsmiddelvirksomheder
 - 15 m til beboelse på samme ejendom
 - 30 m til naboskel

Beregningerne af ejendommenes udvidelsesmuligheder er foretaget med afsæt i, at ejendommene skifter til det "bedste staldsystem". Det antages endvidere, at dyrene på konventionelle ejendomme er på stald hele året. Den sidstnævnte antagelse er begrundet i, at det er sværere at praktiserer afgræsning, når

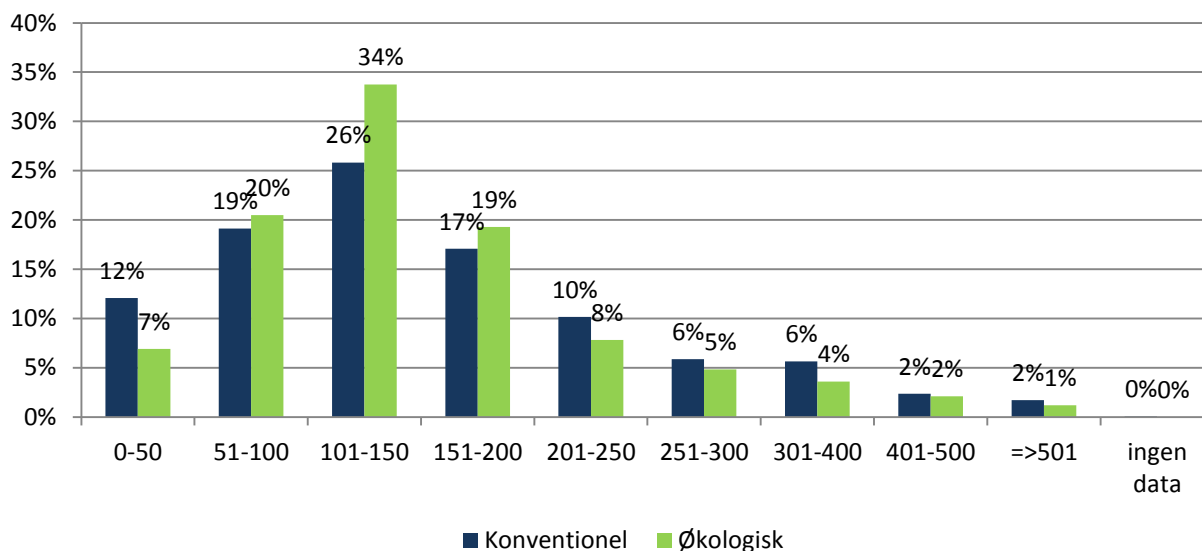
ejendommene bliver større. Endelig antages, at antallet af opdræt og tyrekalve u. 6 måneder pr. årsko er uændret i forhold til nu.

2. Strukturen for ejendomme med mælkeproduktion

Dette kapitel ser på ejendomsstrukturen for ejendomme med mælkeproduktion marts 2015. Oplysningerne om antallet af køer på ejendommene, mælkeydelse pr. ko, den samlede mælkeproduktion og – leverance stammer fra ydelseskontrollen 2013/14. Knap 10 % af ejendommene er ikke med i ydelseskontrollen, for disse ejendomme er anvendt oplysninger fra GHI fra 2012/13 vedrørende antallet af dyr.

2.1 Ejendomsstrukturen

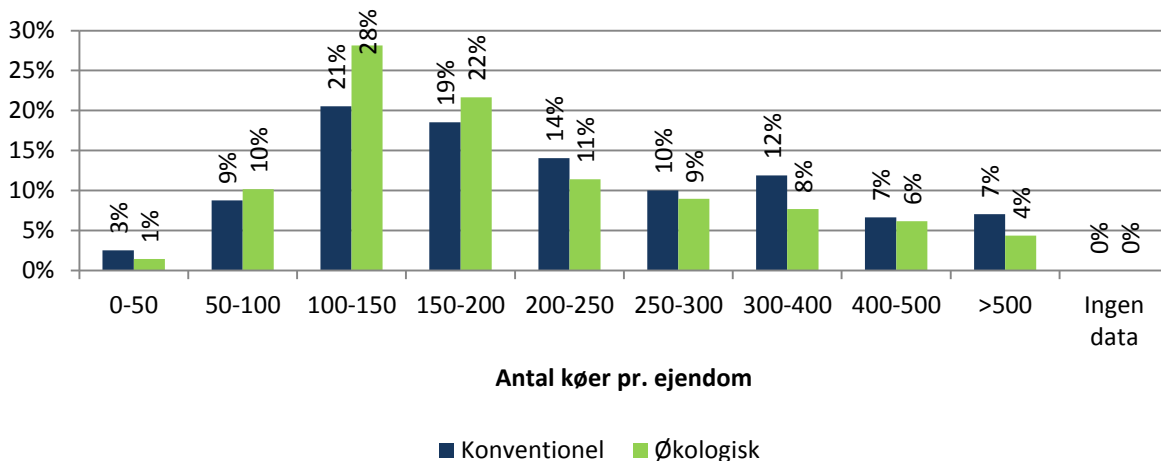
Figur 4 viser strukturen i mælkeproduktionen i 2015.

Figur 4. Strukturen i mælkeproduktionen i 2015.

I 2015 er der 3.359 mælkeleverende ejendomme, heraf leverer knap 10 % økologisk mælk. Figur 4 viser, at 31 % af de konventionelle ejendomme og 27 % af de økologiske har færre end 100 køer. Godt hver fjerde konventionelle ejendom og godt hver tredje økologiske ejendom har mellem 100 og 150 køer. Dermed har 57 % af de konventionelle ejendomme færre end 150 køer. For de økologiske ejendomme er andelen 61 %. Ifølge figur 4 har 26 % af de konventionelle ejendomme mere end 200 køer, mens den tilsvarende andel er 20 % for de økologiske ejendomme. Der er to konventionelle ejendomme, som leverer mælk, men hvor der ikke foreligger oplysninger om antallet af køer.

Figur 5 viser fordelingen af køerne i forhold til ejendommens størrelse.

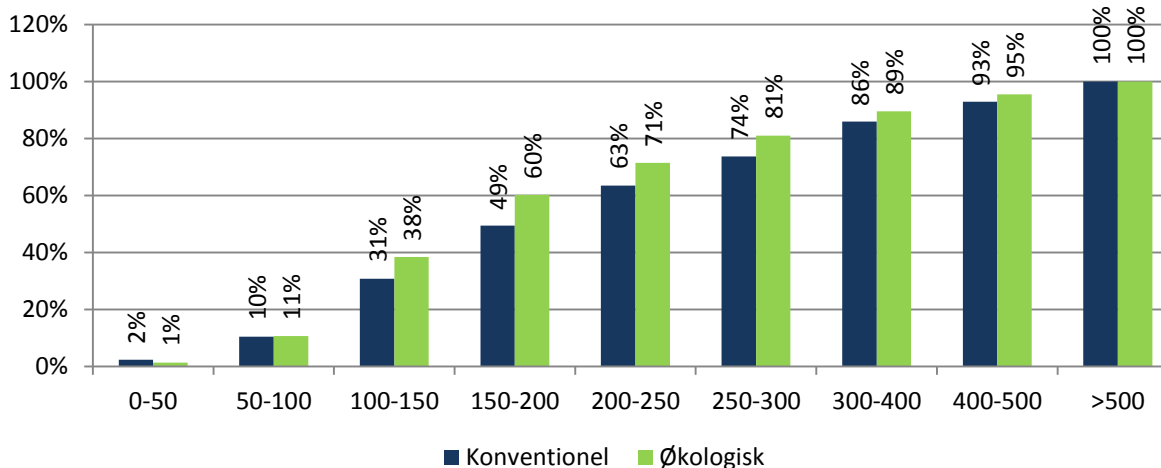

Figur 5. Malkekøerne fordelt efter ejendommens størrelse.

Figur 5 viser, at omkring halvdelen af de konventionelle køer og godt 60 % af de økologiske er opstaldet på ejendomme med under end 200 køer. Disse udgør 26 % af de konventionelle ejendomme og 20 % af de økologiske.

Figur 4 og 5 understreger, at der er meget stor forskel i ejendommens størrelse. Det gælder uanset produktionsform. Der er således små konventionelle og økologiske ejendomme, ligesom der er meget store konventionelle og økologiske ejendomme. Et nærmere blik på de to figurer viser dog, at spredningen er lidt større blandt de konventionelle ejendomme sammenlignet med de økologiske. Mange af de helt små konventionelle henholdsvis økologiske ejendomme vil sandsynligvis være under afvikling.

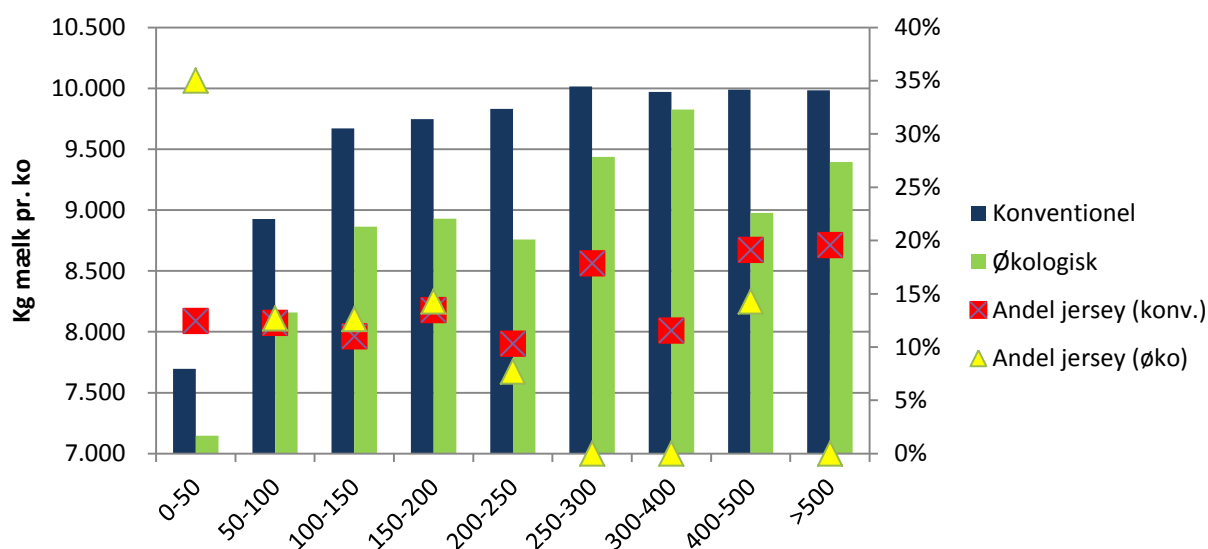
Fordelingen af mælkeleverancen i forhold til ejendommens størrelse er vist i figur 6.

Figur 6. Mælkeleverance fordelt efter ejendommens størrelse.

Mælkeleverancens fordeling i forhold til ejendommens størrelse følger ikke overraskende køernes fordeling. Lige knap halvdelen af den konventionelle mælk leveres af ejendomme med færre end 200 køer, mens det er 60 % af den økologiske mælk.

Figur 7 viser den opnåede ydelse pr. ko i 2013/14 for de ydelseskontrollerede køer, samt andel af ejendomme med jerseykøer i de enkelte grupper.

Figur 7. Den opnåede mælkeydelse pr. ko i 2013/14, kg mælk (kun ydelseskontrollerede ejendomme).

De økologiske ejendomme opnår, som forventet, en lavere ydelse pr. ko sammenlignet med de konventionelle. Forskellen er på ca. 8 %.

Der er en tendens til, at de konventionelle køers ydelse stiger med ejendommens størrelse. Således opnår ejendommene med under 100 køer en lavere ydelse end ejendommene med over 100 køer. Blandt de helt store ejendomme, er der dog ikke den store forskel i køernes ydelse. Blandt de økologiske ejendomme er billedet lidt mere broget, idet der er færre ejendomme i de enkelte størrelsesgrupper. Det gør, at enkelt ejendoms resultat påvirker gruppens resultat mere. Blandt de økologiske ejendomme er der dog også en tendens til de mindre ejendomme opnår en lavere ydelse pr. ko. Den meget lave ydelse pr. ko på de helt små ejendomme (u. 50 køer) kan i nogen grad skyldes, at disse er under afvikling.

2.2 Opstaldning af køer

Tabel 2 viser de konventionelle og økologiske ejendomme fordelt efter staldsystem og det gennemsnitlige antal køer i disse beregnet på oplysninger til GHI i 2013. Alle ejendomme var mælkeleverende i 2015.

Tabel 2. Ejendommene fordelt efter deres staldsystem.

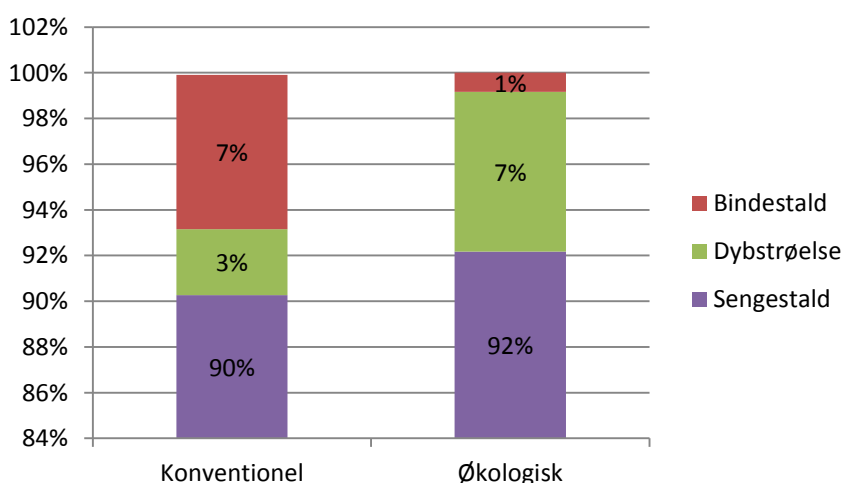
	Konventionelle ejendomme		Økologiske ejendomme		I alt	
	Antal	Køer pr. ejendom	Antal	Køer pr. ejendom	Antal	Køer pr. ejendom
Bindestald	653 (22 %)	56	11 (3 %)	45	664 (20 %)	56
Dybstrøelse	133 (4 %)	124	48 (14 %)	91	181 (5 %)	116
Sengestald	2.223 (74 %)	193	27 (82 %)	165	2.505 (75 %)	190
I alt	3.025	160	332	151	3.357	159

I praksis vil der være flere opstaldningsformer på en ejendom, idet ejendomme med sengebåsestald til eksempel vil opstalde goldkøer og kælvende køer i dybstrøelse. Ejendommens fordeling efter staldsystem er sket ud fra det system, som rummer den største andel af køerne på ejendommen.

Tabel 1 viser, at de økologiske ejendomme generelt har lidt færre køer i gennemsnit sammenlignet med de konventionelle. Derudover ses, at bindestalden ikke overraskende er langt mere udbredt blandt de konventionelle ejendomme. Således opstaldede 22 % eller godt hver femte konventionelle ejendom køerne i bindestald, mens det kun var 3 % af de økologiske. Dybstrøelsesstalden er til gengæld betydelig mere udbredt blandt de økologiske ejendomme. Disse stalde stammer ofte fra slutningen af 80'erne og '90'erne. Sengebåsestalden er det mest udbredte staldsystem uanset driftsform.

Ifølge Lov om Hold af Malkekvæg skal bindestaldene udfases inden 1. juli 2022. Det betyder, at knap 37.000 køer skal finde nyt husly i løbet af de næste 7 år. Det kan enten ske ved, at de eksisterende ejendomme skifter staldsystem eller ved, at køerne flyttes til ejendomme med sengestald eller dybstrøelse. Skal der investeres i båse til disse køer, vil det kræve en investering på 1-2 mia. kr. afhængig af, i hvilket omfang der også skal investeres i staldteknik og opbevaringsfaciliteter.

Figur 8 viser den samlede mælkeleverance efter ejendommens staldsystem.

Figur 8. Mælkeleverancen fordelt efter ejendommens staldsystem.

Figur 8 viser, at 90 % af den konventionelle mælk leveres fra ejendomme med sengebåsestald, men andelen er 92 % for de økologiske ejendomme. Ejendomme med bindestald leverer ca. 7 % af den konventionelle mælk, mens ejendommene med dybstrøelse leverer 7 % af den økologiske mælk.

2.3 Opstaldning af opdræt

Malkekvægeejendommene opstalter typisk opdræt på samme ejendom som mælkeproduktionen. Tal fra GHI viser således, at kun 11 ejendomme i 2012/13 ikke havde opdræt opstaldet på den mælkeleverende ejendom. Tabel 3 viser ejendomsstrukturen ved opstaldning af opdræt.

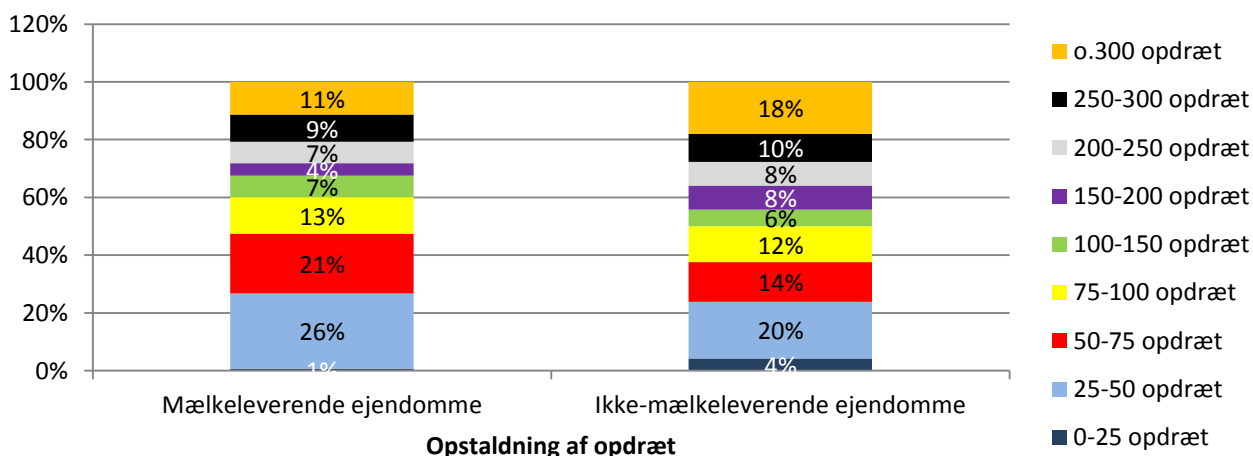
Tabel 3. Strukturen i opstaldningen af opdræt.

	Opstaldet på mælkeleverende ejendom	Opstaldet på ikke-mælkeleverende ejendom		
		Kviernes ejes af mælkeproducent	Kviernes ejes ikke af mælkeproducent	I alt
Antal ejendomme	3.700	1.046	1.305	2.351
Antal årsopdræt, 1000 stk.	446	85	29	114
Andel af det samlede malkekvæg opdræt	80 %	15 %	5 %	20 %
Gns. antal opdræt pr. ejendom	121	81	22	48
Andel af ejendomme med 0-25 opdræt	6 %	32 %	81 %	59 %
Andel af ejendommene med o. 75 opdræt	66 %	38 %	8 %	21 %

Tabel 3 viser, at hovedparten af opdrættet, nemlig 95 %, ejes af en mælkeproducent, 80 % af opdrættet er opstaldet på en mælkeleverende ejendom, mens 15% er opstaldet på en ikke-mælkeleverende ejendom. Mælkeproducenten vil ofte eje nogle af disse ejendomme, om end nogle også er kviehoteller, som passer kvierne frem til kælvning.

Det ses også af tabel 3, at 5% af opdrættet ejes ikke af mælkeproducenten. Der er formentlig tale om kviehoteller, som køber kvierne med henblik på at opdrætte dem til kælvkvier eller måske til opfedning.

Mange af de 1.046 ejendomme, som opstalter opdræt ejet af en mælkeproducent, er ganske små. Ses der imidlertid på, hvordan opdrættet fordeler sig i forhold til ejendommens størrelse, tegner der sig et mere nuanceret billede. Dette er vist i figur 9.

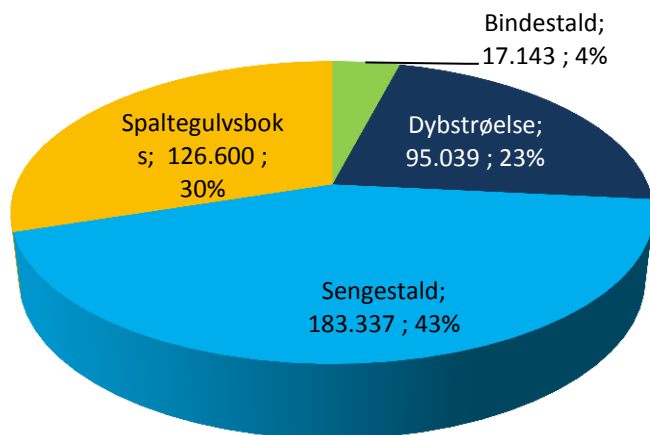

Figur 9. Fordelingen af opdrættet i forhold til ejendommens størrelse.

Figur 9 viser, at næsten halvdelen (48 %) af opdrættet på mælkeleverende ejendomme er opstaldet på ejendomme med færre end 75 årsopdræt. Den tilsvarende andel på ejendomme uden mælkeleverance er 38 %. Derudover ses, at 20 % af opdrættet på mælkeleverende ejendomme er opstaldet på ejendomme med flere end 250 årsopdræt. Til sammenligning er andelen 28 % blandt de ikke-mælkeleverende ejendomme. Årsagen til disse forskelle er formentlig, at de større mælkeleverende ejendomme i højere

grad udliciterer eller opstalter opdrættet på en anden ejendom, mens der tilsvarende er nogle, om end få, store ejendomme, som opstalter opdræt.

Opdræt under 6 mdr. opstaldes i dybstrøelse. Figur 10 viser, hvordan opdræt over 6 måneder er opstaldet.

Figur 10 Opstaldning af opdræt over 6 måneder 2012/13.

Det mest udbredte staldsystem til opdræt over 6 måneder er ifølge figur 10 sengestalden. Kun 4 % af opdrættet over 6 måneder er opstaldet i bindestald, derimod er 30 % opstaldet i spaltegulvsboks. Ifølge Lov om Hold af Malkekvæg skal bedrifter etableret før 1. juli 2010 udfase dette system senest 1. juli 2024. I perioden fra 2016 og frem til udfasningen skal kvieopdræt opstaldet i fuldspaltebokse afgræsse i minimum 150 dage om året.

Nogle mælkeleverende ejendomme er stoppet siden 2012/13, og derfor vil færre end 126.600 opdræt blive berørt. Korrigeres der for dette vil det skønsmæssigt dreje sig om ca. 120.000 styk opdræt, der skal genhuses. Skal der investeres i nye sengebåse, vil det beløbe sig til en samlet investering på omkring 1,5 mia. kr. i løbet af de kommende 9 år. Beløbet kan dog blive mindre, dersom en andel af kvierne kan anbringes i allerede etablerede stalde – eksempelvis nyere tomme kostalde.

3. De mælkeleverende ejendomme i forhold til ammoniakfølsomme naturarealer

3.1 Kategori 1 natur

3.1.1 Ejendommens N-deposition i forhold til kategori 1 natur

Tabel 4 viser malkekvægeejendommens N-deposition i forhold til kategori 1 naturarealer. Tabel 4 er baseret på forudsætningen om, at oplandet er "landbrug" og naturtypen er "middel krat".

Tabel 4. Fordelingen af 3.359 mælkeleverende ejendomme i forhold til deres belastning af kategori 1 naturarealer (opland: Landbrug; naturtype: Middel krat").

	N-belastning, kg N pr. ha					
	0	0-0,1	0,1-0,2	0,2-0,4	0,4-0,7	=>0,7
Antal ejendomme	1.682	1.348	151	61	38	79
Andel	50,1 %	40,1 %	4,5 %	1,8 %	1,1 %	2,4 %

Tabel 4 viser, at halvdelen af de mælkeleverende ejendomme har en N-deposition i forhold til kategori 1 naturarealer på nul. Det skyldes, at disse ligger mere end 4 km fra naturarealet.

Ifølge tabel 4 har 40 % af ejendommene en belastning på mellem 0 og 0,1 kg N pr. ha, mens 4 % af ejendommene belaster med 0,1-0,2 kg N pr. ha. Ejendommene i disse grupper kan i nogen grad øge dyreholdet på ejendomme. Hvor meget vil afhænge af, hvor stor N-depositionen er ved det nuværende produktionsomfang og antallet af andre husdyrbrug i nærheden af det samme naturareal.

Der er 99 ejendomme med en N-deposition på 0,2-0,7 kg N pr. ha. Disse ejendomme kan være forhindret i at øge antallet af dyr på ejendommen, hvis der ligger et eller flere andre husdyrbrug i nærheden. Hvis der ikke er andre husdyrbrug i nærheden, vil de kunne øge dyreholdet. Hvor meget afhænger af, ejendommens N-deposition pr. ha ved det nuværende produktionsomfang. I afsnit 3.1.2 behandles dette nærmere.

Der er 79 ejendomme med en N-deposition på over 0,7 kg N pr. ha. Disse ejendomme kan ikke øge dyreholdet, idet den nuværende deposition overskrider den tilladte grænse.

Tabel 4 forudsætter, at oplandet er "landbrug" og naturtypen er "middel krat". Det er selvsagt en forenkling i forholdene i virkeligheden. Tabel 4 anvender oplysninger om ejendommens afgræsningsforhold indhentet via MarkOnline. Der kan ligeledes være en mindre usikkerhed omkring disse. Sidst men ikke mindst kan der være usikkerhed omkring den målte afstand fra ejendommen til naturarealet.

Tabel 5 viser, hvor meget antallet af ejendomme ændrer sig afhængig af ændringer i forudsætningerne om oplandets og naturarealets type samt ændringer i ejendommens afgræsningsforhold. Derudover vises betydningen af at mindske afstanden mellem naturarealet og ejendommen med 100 meter.

Kombinationen: "Ringe Vegetation og Skov" er forbundet med en høj deposition, mens kombinationen "Skov og Blandet Natur" er forbundet med en lav deposition. Disse viser således yderpunkterne.

Tabel 5. Følsomheden i antallet af ejendomme med en belastning på 0,7 kg N eller mere pr. ha i forhold til kategori 1 naturarealer.

	Den målte afstand		Den målte afstand minus 100 m	
	Med afgræsning	Uden afgræsning	Med afgræsning	Uden afgræsning
Ejendomme med en belastning på 0,7 kg N pr. ha eller mere				
Ruhed for opland henholdsvis karakteristika for naturareal				
Landbrug / Middel Krat	79	85	108	121
Ringe vegetation / Skov	94	104	116	130
Skov / Blandet Natur	60	69	91	94
Ejendomme med en belastning på 0,2-0,7 kg N pr. ha				
Landbrug / Middel Krat	99	111	104	116
Ringe vegetation / Skov	125	144	154	182
Skov / Blandet Natur	83	85	91	100

*For ejendomme med en målt afstand mindre end 110 meter er den målte afstand anvendt.

Hvis oplandet er "Ringe Vegetation" og naturarealet er "Skov", stiger antallet af ejendomme med en belastning på over 0,7 kg N pr. ha fra 79 ejendomme til 94 ejendomme. Omvendt falder antallet af ejendomme fra 79 til 60 ejendomme, hvis oplandet er "Skov" og naturarealet er "Blandet Natur".

Hvis alle ejendomme havde dyrene på stald hele året, ville antallet stige fra 79 til 85 ved de valgte udgangsforudsætninger om opland og naturareal. Stigningen er lidt større ved de øvrige kombinationer af opland og natur, men ikke meget.

Hvis staldanlægget ligger 100 meter tættere på naturarealet, vil flere ejendomme, som forventet, have en belastning på over 0,7 kg N pr. ha. Således stiger antallet fra 79 til 108 ejendomme (opland= "Landbrug" og naturareal="Middel krat"). Antallet stiger fra 99 til 104 ejendomme med en belastning på mellem 0,2-0,7 kg N pr. ha, hvis staldanlægget er placeret 100 meter tættere på naturarealet.

Der er usikkerhed omkring den målte afstand, idet denne ikke nødvendigvis er den korteste afstand fra staldanlægget til naturarealet. Det synes dog rimeligt, at antage at den beregnede afstand både kan være for stor og for lille, og at der ikke er forskel i sandsynligheden for det ene eller det andet. Det betyder, at mellem 60 og 94 ejendomme er forhindret i at øge antallet af dyr, fordi de belaster et nærtliggende naturareal med mere end 0,7 kg N pr. ha. Ses der bort fra bedrifternes afgræsningsforhold vil det være mellem 69 og 104 ejendomme.

Ses der på ejendommene med en belastning på 0,2 til 0,7 kg N pr. ha vil der være mellem 83 og 125 ejendomme, som kan være forhindret i at øge dyreholdet, eller kun kan øge dette i nogen grad. Ses der bort fra ejendommens afgræsningsforhold vil antallet være mellem 85 og 144 ejendomme. Hvor mange der ved det nuværende dyrehold er forhindret i at udvide dette, ses der nærmere på i nedenstående afsnit.

3.1.2 Ejendomme med N-deposition mellem 0,2 og 0,7 kg N pr. ha

Udviklingsmuligheder for ejendommene med en belastning på mellem 0,2 og 0,7 kg N pr. ha afhænger udover af deres nuværende deposition til naturarealet også af antallet af andre husdyrbrug i nærheden. Tabel 6 viser antallet af husdyrbrug i nærheden af disse ejendomme. Antallet af ejendomme er fastlagt ved manuelt at gennemgå, hvor mange andre husdyrbrug der ligger i nærheden.

Tabel 6. Antallet af husdyrbrug i nærheden af ejendomme med en belastning på mellem 0,2 og 0,7 kg N pr. ha (opland: "Landbrug", naturtype: "Middel krat").

	Antal husdyrbrug i nærheden			I alt
	0	1	2	
0,2-0,4 kg N pr. ha	44	13	3	61
0,4-0,7 kg N pr. ha	31	7	1	38
I alt	75	20	4	99

Tabel 6 viser, at 75 ejendomme ikke er påvirket af andre husdyrbrug i nærheden. Disse brug kan øge dyreholdet, indtil N-belastningen når 0,7 kg N pr. ha. Der er 20 ejendomme, hvor der ligger et andet husdyrbrug i nærheden. Disse brug må maksimalt belaste naturarealet med 0,4 kg N pr. ha. Tabel 6 viser, at 7 ejendomme belaster med mere end 0,4 kg N pr. ha. Disse ejendomme er umiddelbart afskåret fra at øge dyreholdet på ejendommen. Fire ejendomme er påvirket af, at der er to andre husdyrbrug i nærheden. Disse ejendomme må ikke belaste naturarealet med mere end 0,2 kg N pr. ha. Disse ejendomme er således låst i forhold til at øge dyreholdet udover det nuværende antal.

Sammenfattende kan konkluderes, at 11 ejendomme er forhindret i at øge dyreholdet som følge af, at andre husdyrbrug ligger i nærheden. De resterende 88 ejendomme kan i nogen grad øge dyreholdet.

På baggrund af resultaterne i afsnit 3.1.1 og 3.1.2 kan det konkluderes, at 90 mælkeleverende ejendomme er forhindret i at øge dyreholdet, som følge af deres beliggenhed i forhold til kategori 1 arealer. Det svarer til 2,7 % af ejendommene. Antallet beror på, at oplandet er "Landbrug" og Naturtypen er "Middelkrat"

3.1.3 Karakteristika ved ejendomme begrænset af kategori 1 naturarealer

Tabel 7 viser en række karakteristika for de ejendomme, som ikke kan eller kun delvist kan øge dyreholdet på ejendommen. Disse karakteristika er sammenholdt med karakteristikaene ved de ejendomme, som ikke er begrænset af kategori 1 naturarealer.

Tabel 7. Karakteristika for ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet i forhold til kategori 1 naturarealer, sammenlignet med ejendomme, som ikke er begrænset (tabellen er primært baseret på oplysninger fra GHI 2013).

	Ejendomme uden udvidelsesmulighed	Ejendomme uden begrænsning
Antal ejendomme	90	1.675
Afstand til naturareal	283	7.181
Økologisk	5,6 %	10,6 %
Bindestald	5,6 %	19,8 %
Dybstrøelsesstald	11,1 %	4,4 %
Antal årskøer	213	159
Antal årsopdræt pr. ko	0,84	0,96
Ydelse pr. årsko, kg mælk**	9.747	9.343
Mælkeleverance pr. ejd, mio. kg mælk***	1,92	1,473
Mælkeleverance i alt, mio. kg mælk	173	2.467

*Nogle ejendomme har mange styk opdræt pr. ko, formentlig fordi de er på vej til at ophøre med mælkeproduktion.

**Baseret på tal fra ydelseskontrollen 13/14.

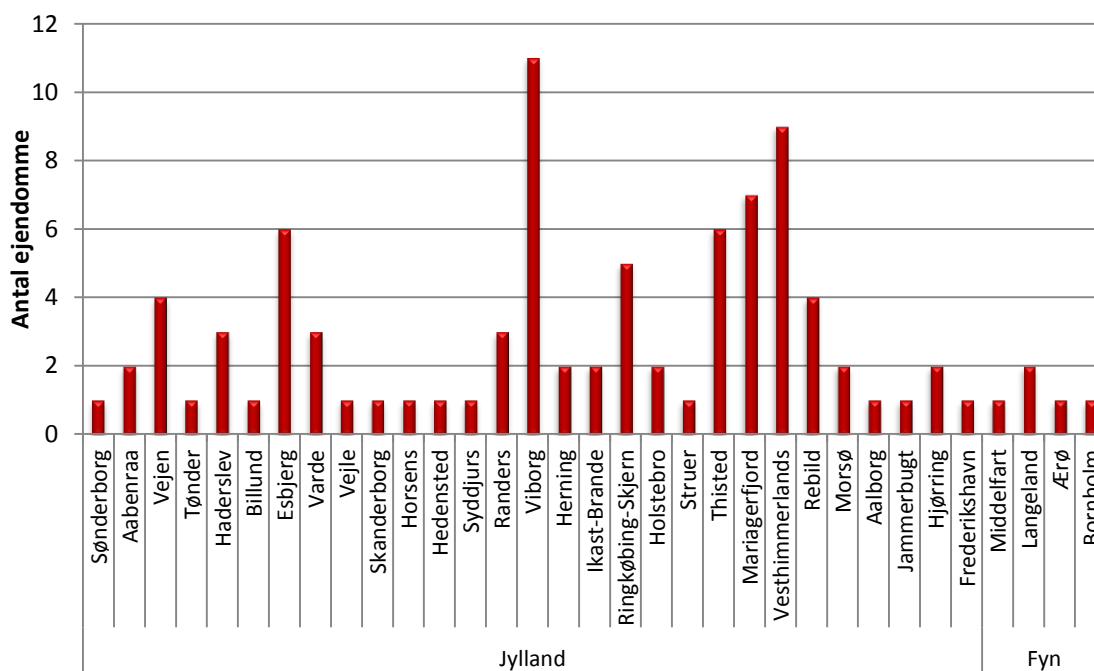
***Baseret på tal fra Kvægdatabasen 13/14 (alle ejendomme også ikke-ydelseskontrollerede).

Tabel 7 viser, at ejendommen, som ikke kan øge dyreholdet i gennemsnit, ligger 283 meter fra naturarealet, mens ejendomme, som ikke er begrænset, i gennemsnit ligger 7,1 km fra naturarealet. Det ses også, at ejendomme uden mulighed for at udvide generelt er større end ejendommene, som ikke er begrænset, ligesom der er forholdsvis færre med bindestald henholdsvis ejendomme med økologisk produktion blandt disse. Til gengæld opnår ejendommene en højere ydelse pr. ko.

Resultaterne i tabel 5 antyder, at mange af ejendommene uden mulighed for at øge dyreholdet på grund af deres beliggenhed i forhold til kategori 1 natur, kan have investeret for nylig. Det betyder, at en stor andel af ejendommene formentlig har et produktionsanlæg, som kan producere en del år endnu, før dette er afskrevet.

Det er værd at bemærke, at ejendommene uden mulighed fra at øge dyreholdet har 0,84 stk. opdræt pr. ko opstaldet på den mælkeleverende ejendom. Det indikerer, at mange af de pågældende ejendomme har mulighed for at øge antallet af køer på ejendommen ved at reducere antallet af opdræt. Derudover vil nogle af ejendommene kunne øge dyreholdet, hvis de skifter det nuværende anlæg ud med det bedste staldsystem med hensyn til emission.

Figur 11 viser, hvor i landet ejendommene uden mulighed for at udvide i forhold til kategori 1 natur er beliggende.

Figur 11. Den geografiske placering af ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet i forhold til kategori 1 naturarealer.

Figur 11 viser, at langt hovedparten af ejendommene uden mulighed for at øge dyreholdet er placeret i Jylland. Cirka en tredjedel af ejendommene er beliggende i Viborg kommune og de vesthimmerlandske kommuner. Som det også fremgår, ligger ingen af ejendommene på Sjælland.

3.1.4 Mulig stigning i dyreholdet på ejendomme beliggende i nærheden af kategori 1 naturarealer

Under forudsætning af, at oplandet er "Landbrug" og naturarealet er "Middel krat", vil 90 ejendomme være forhindret i at øge dyreholdet med det nuværende staldsystem. De resterende ejendomme har mulighed for at øge dyreholdet. Ud af de 90 ejendomme er der 5 ejendomme med bindestald, 15 med dybstrøelse og 75 med sengestald. De 5 ejendomme med bindestald vil ophøre med at producere senest 1. juli 2022 som følge af bestemmelserne i Lov om Hold af Malkekvæg. En stor andel af dybstrøelsesstaldene er formentlig fra 80-90'erne, mens mange af sengestaldene kan være fra slutningen af 90'erne og 00'erne. Enkelte også kan dog være ældre (fra 70'erne).

Tabel 8 viser de 90 ejendommers udvidelsesmuligheder, hvis disse erstatter det nuværende staldsystem med det bedste staldsystem med hensyn til emission⁷. Det er samtidig antaget, at antallet af opdræt henholdsvis tyrekalve under 6 måneder pr. ko er det samme som nu, og at kun de økologiske ejendomme praktiserer afgræsning.

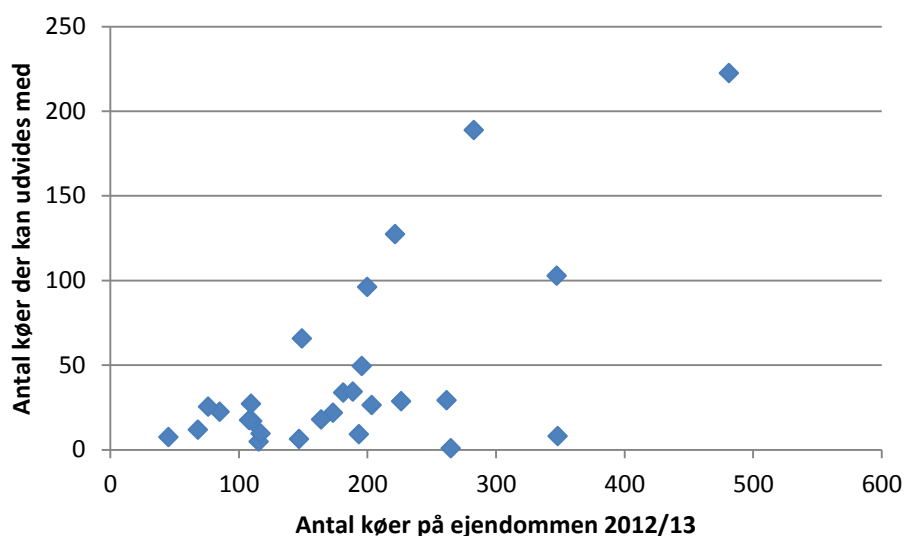
Tabel 8. De 90 ejendommers mulighed for at øge dyreholdet, hvis de skifter det nuværende staldsystem ud med det bedste staldsystem med hensyn til emission.

	Nuværende staldsystem		Bedste staldsystem	
	Antal ejendomme	Gns. antal køer	Antal ejendomme	Gns. antal køer
Ikke mulighed for at øge dyreholdet	90	213	63	225
0-10 køer			7	177
10-25 køer			6	118
25-50 køer			8	180
50-75 køer			1	149
75-100 køer			1	200
100-200 køer			3	284
200-300 køer			1	481
I alt	90		90	

Tabel 8 viser, at 63 af de 90 ejendomme eller 70 % ikke kan øge dyreholdet, selvom de skifter til det bedste staldsystem. Disse ejendomme er med 225 køer i gennemsnit væsentlig større end gennemsnittet i Danmark. Der er 23 ejendomme, som vil kunne øge dyreholdet med mellem 1-100 køer, mens 3 kan udvide med 100-200 køer og en enkelt med 200-300 køer.

Figur 12 viser de 27 ejendommers udvidelsesmulighed i forhold til det nuværende antal dyr på ejendommen.

⁷ Bedste staldsystem: Sengestald, fast drænet gulv med skraber og ajleafløb.

Figur 12. De 27 ejendommers mulighed for at øge dyreholdet ved at skifte til bedste staldsystem.

Figur 12 viser, at det er begrænset, hvor meget ejendommene kan øge dyreholdet ved at skifte staldsystemet ud med det bedste system med hensyn til N-emission.

Det vil ofte ikke være økonomisk rentabelt at investere i nyt produktionsanlæg, hvis det kun er muligt at udvide dyreholdet ganske lidt. Kun på de helt store ejendomme kan man måske opleve, at det nuværende system skiftes ud med et bedre, uden at dyreholdet samtidig øges. Derfor må man umiddelbart antage, at mælkeproduktionen vil ophøre på størsteparten af de 90 ejendomme efterhånden, som disses anlæg bliver slidt ned.

De resterende ejendomme har ved det nuværende produktionsomfang og staldsystem en lavere emission end den tilladte grænse i forhold til kategori 1 naturarealer. De vil som udgangspunkt kunne øge dyreholdet. Tabel 6 viser, hvor meget de mælkeleverende ejendomme kan øge dyreholdet i forhold til kategori 1 naturarealer. Udvidelsesmuligheden er beregnet under forudsætning af, at det bedste staldsystem med hensyn til emission anvendes⁸.

⁸ Kun økologiske køer er på græs i sidstnævnte situation, ligesom det antages at antal opdræt pr. ko samt tyrekalve under 6 måneder er uændret, men øvrige dyr er fjernet fra ejendommen.

Tabel 6. Mulig udvidelse af dyreholdet, hvis det nuværende staldsystem skiftes ud med det bedste staldsystem med hensyn til emission⁸.

	Bedste staldsystem	
	Antal ejendomme	Gns. antal køer (GHI 2012/13)
Ikke mulighed for at øge dyreholdet	63	225
0-10 køer	8	154
10-25 køer	8	113
25-50 køer	11	148
50-75 køer	5	112
75-100 køer	2	164
100-200 køer	23	134
200-300 køer	21	124
300-400 køer	27	155
400-500 køer	17	171
500-750 køer	49	144
750-1.000 køer	36	151
>1.000 køer	1.404	159
Ikke begrænset	1.675	159
Ingen køer	9	9
I alt	3.359	

Tabel 6 viser, at 1.675 ejendomme ikke er begrænset i at øge dyreholdet i forhold til kategori 1 arealer. Det svarer til halvdelen af de mælkeleverende ejendomme. Andre 1.404 ejendomme er meget lidt begrænset i at udvide dyreholdet, idet de kan øge med mere end 1.000 køer. Derudover kan 85 ejendomme øge med mellem 500-1.000 køer. Det betyder, at 94 % af ejendommene ikke eller kun i mindre grad, er forhindret i at øge dyreholdet som følge af deres beliggenhed i forhold til kategori 1 naturarealer. Udover de 63 ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet, er der 122 ejendomme, som kan øge dette med 1-500 køer. Jo færre køer det er muligt at øge dyreholdet med på ejendommen, desto større er risikoen for, at produktionen ophører på ejendommen. Tabel 6 viser, 34 ejendomme kun kan øge med mellem 1-100 køer.

3.2 Kategori 2 natur

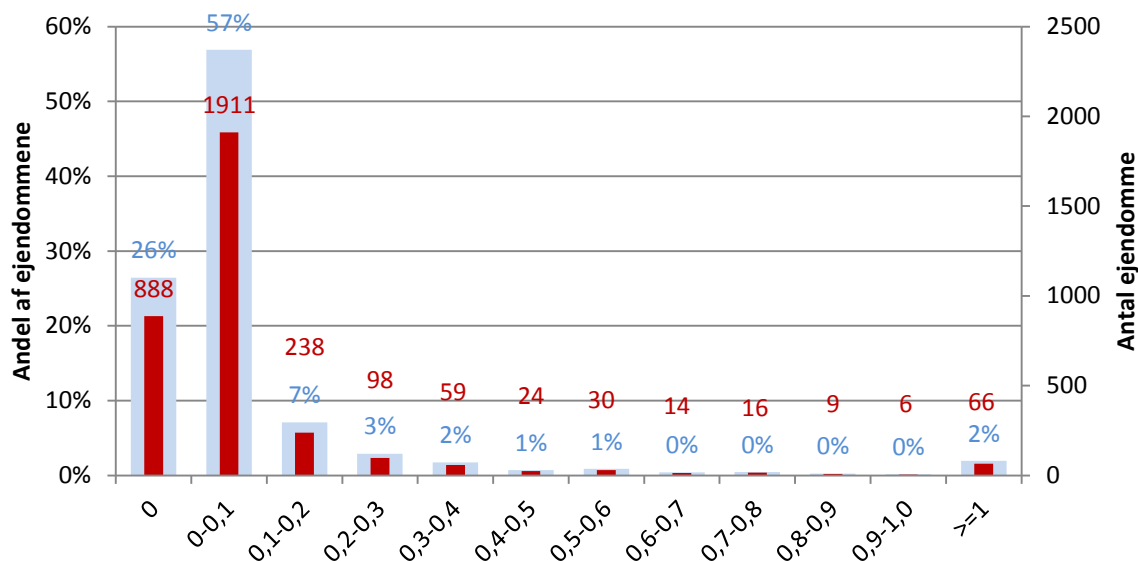
De mælkeleverende ejendomme kan også være begrænset i at øge dyreholdet som følge af deres beliggenhed i forhold til kategori 2 naturarealer.

3.2.1 Ejendommens N-deposition i forhold til kategori 2 natur

Kategori 2 naturarealer er ammoniakfølsomme naturarealer, som ligger udenfor de internationale beskyttelsesområder. De omfatter: Højmoser, lobeliesøer, heder større end 10 ha og omfattet af naturbeskyttelseslovens §3, overdrev større end 2,5 ha og ligeledes omfattet af naturbeskyttelsesloven §3.

Malkekvægejendommene må belaste kategori 2 naturarealerne med maksimalt 1 kg N pr. ha.

Figur 13 viser de mælkeleverende ejendommers deposition i forhold til kategori 2 naturarealer. Det antages at oplandet er "Landbrug" og naturtypen er "Middel krat".

Figur 13. De mælkeleverende ejendommers deposition i forhold til kategori 2 natur arealer (opland: Landbrug, naturtype: Middel krat).

Figur 3 viser, at 888 ejendomme (26 %) ikke belaster kategori 2 naturarealer med kvælstof. Andre 2.405 ejendomme (72 %) belaster mellem 0-0,1 kg N pr. ha. Figur 13 viser, at en stor andel (84 %) af ejendommene har en deposition på mellem 0-0,2 kg N. Det indikerer, at en stor andel af disse ejendomme har mulighed for at øge dyreholdet ganske meget uden at være begrænset af kategori 2 naturarealer. Dog har 66 ejendomme en N-deposition på 1 kg N pr. ha eller derover. Disse ejendomme kan ikke udvide dyreholdet på ejendommen.

Der knytter sig de samme usikkerheder til opgørelsen i relation til kategori 2 naturarealerne, som blev omtalt i forbindelse med opgørelsen i relation til kategori 1 naturarealerne. Det vil sige usikkerheder om oplandets og naturarealens karakteristika, ejendommens afgræsningsforhold og den målte afstand fra ejendommen til naturarealet. Betydningen af disse usikkerheder for antallet af ejendomme er vist i tabel 7.

Kombinationen "Ringe Vegetation og Skov" er forbundet med en høj deposition, mens kombinationen "Skov og Blandet Natur" er forbundet med en lav deposition. Disse er derfor valgt for at vise yderpunkterne.

Tabel 7. Følsomheden i antallet af ejendomme med en belastning på 1,0 kg N eller mere pr. ha i forhold til kategori 2 naturarealer.

Ruhed for opland henholdsvis karakteristika for naturareal	Den målte afstand		Den målte afstand minus 100 m	
	Med afgræsning	Uden afgræsning	Med afgræsning	Uden afgræsning
Landbrug / Middel Krat	66	73	119	135
Ringe vegetation / Skov	86	100	151	166
Skov / Blandet Natur	56	58	94	104

*For ejendomme med en målt afstand mindre end 110 meter er den målte afstand anvendt.

Antallet af ejendomme nær kategori 2 naturarealer er vurderet til 66 under antagelse af, at den målte afstand og oplysninger om ejendommenes afgræsningsforhold er korrekte samt under antagelse af, at oplandet er "Landbrug" og naturarealet er "Middel Krat".

Tabel 7 viser, at antallet af ejendomme formentlig ligger mellem 86 og 56, idet kombinationen: "Ringe vegetation" og "skov" giver den højeste deposition, mens kombinationen: "Skov" og "blandet natur" giver den laveste.

Hvis ejendommene ikke kan afgræsse, stiger antallet af ejendomme lidt. Stigningen er dog forholdsvis lille og antallet synes derfor kun i mindre grad at være følsomt overfor ejendommenes afgræsningsforhold.

Større betydning har den målte afstand i forhold til naturarealet. Således stiger antallet af ejendomme fra 66 til 119, når afstanden mellem ejendommen og naturarealet mindskes med 100 meter og oplandet er "Landbrug" og naturtypen "Middel krat". Tilsvarende stigninger ses ved de øvrige kombinationer af opland og naturtype. Som nævnt i relation til opgørelsen af antallet af ejendomme i forhold til kategori 1 naturarealer, må man også her antage, at usikkerheden i forhold til målte afstand sandsynligvis går begge veje. For nogle ejendomme vil den målte afstand være kortere, mens den for andre vil være længere. Der er således ikke umiddelbart grund til at tro, at den målte afstand er skævvredet i en bestemt retning.

3.2.2 Karakteristika ved ejendomme begrænset af kategori 2 natur

Tabel 8 viser en række karakteristika for de ejendomme, som ikke kan eller kun delvist kan øge dyreholdet på ejendommen. Disse karakteristika er sammenholdt med karakteristikaene ved de ejendomme, som ikke er begrænset af kategori 1 naturarealer.

Tabel 8. Karakteristika for ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet i forhold til kategori 2 naturarealer, sammenlignet med ejendomme, som ikke er begrænset (tabellen er primært baseret på oplysninger fra GHI 2013).

	Ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet	Ejendomme, som ikke er begrænset.
Antal ejendomme	66	
Afstand til naturareal, meter	160	883
Økologisk	6,4 %	9,5 %
Bindestald	10,6 %	16,9 %
Dybstrølesstald	9,3 %	4,8 %
Antal årskøer, GHI 2012/13	184	161
Antal årsopdræt pr. ko	0,86	0,86
Ydelse pr. årsko, kg mælk**	9.848	9.345
Mælkeleverance pr. ejd, mio. kg mælk***	1,75	1,485
Mælkeleverance i alt, mio. kg mælk	115	1.311

*Nogle ejendomme har mange styk opdræt pr. ko, formentlig fordi de er på vej til at ophøre med mælkeproduktion.

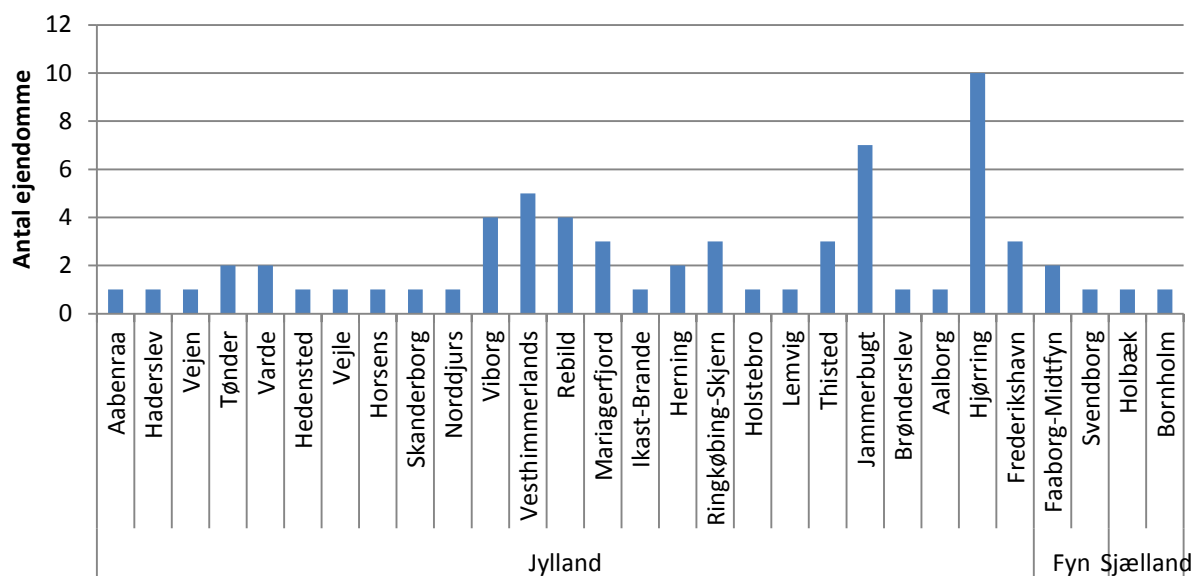
**Baseret på tal fra ydelseskontrollen 13/14.

***Baseret på tal fra Kvægdatabasen (også ikke-ydelseskontrollerede).

De 66 ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet er generelt større end de øvrige ejendomme. Andelen af ejendomme med bindestald er lavere blandt disse, og de opnår generelt en højere ydelse pr. ko. Det signalerer, at disse ejendomme indenfor de senere år formentlig har investeret til flere køer.

Ejendommene begrænset i forhold til kategori 2 naturarealer har 0,86 stk. opdræt pr. ko. Ligesom for ejendommene begrænset i forhold til kategori 1 arealerne, kan disse ejendomme øge antallet af køer på ejendommen ved at reducere antallet af opdræt eller ved at placere dette på en anden ejendom.

Figur 14 viser, hvor i landet ejendommene uden mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 2 naturarealer er placeret.

Figur 14. Den geografiske placering af ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet i forhold til kategori 2 naturarealer.

Figur 14 viser, at en stor andel af ejendommene uden mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 2 natur er placeret i Nordjylland. Derefter følger de øvrige jyske regioner. Ligesom for kategori 1 naturarealerne er der også ved kategori 2 naturarealerne få ejendomme på Fyn og Sjælland.

3.2.3 Mulig stigning i dyreholdet på ejendomme beliggende i nærheden af kategori 2 natur

Forudsat, at oplandet er "Landbrug", og naturarealet kan karakteriseres som "Middel krat", vil 66 ejendomme være forhindret i at øge dyreholdet, fordi de er placeret tæt på kategori 2 naturarealer. Nogle af disse ejendomme vil måske kunne øge dyreholdet, hvis de udskifter det nuværende staldsystem med det bedste system med hensyn til emission⁷. Tabel 9 viser, hvor meget ejendommene vil kunne øge dyreholdet ved at gøre dette.

Tabel 9. Mulig udvidelse af dyreholdet, hvis det nuværende staldsystem skiftes ud med det bedste staldsystem med hensyn til emission.

	Nuværende staldsystem		Bedste staldsystem	
	Antal ejendomme	Gns. antal køer	Antal ejendomme	Gns. antal køer
Ikke mulighed for at øge dyreholdet	66	184	55	180
0-10 køer			2	122
10-25 køer			2	146
25-50 køer			3	144
50-75 køer				
75-100 køer			2	240
100-200 køer			1	262
200-300 køer			1	484
I alt	66		66	

Tabel 9 viser, at 11 ejendomme vil kunne øge dyreholdet, hvis de skifter til bedste staldsystem. Fire af disse vil kunne øge dyreholdet med over 75 køer. Disse ejendomme er samtidig væsentlig større end gennemsnittet. Det betyder, at nogle af disse ejendomme måske vil investere i et nyt produktionsanlæg, når det nuværende er slidt ned. En stor andel af de øvrige ejendomme vil derimod formentlig ophøre med at producere, når det nuværende produktionsanlæg er slidt ned.

Tabel 10 viser, hvor meget de mælkeleverende ejendomme kan øge dyreholdet i forhold til kategori 2 naturarealer. Det forudsættes, at ejendommene anvender bedste staldsystem⁸.

Tabel 10. Muligheden for at øge dyreholdet på mælkeleverende ejendomme beliggende tæt på kategori 2 naturareal⁸.

	Bedste staldsystem	
	Antal ejendomme	Gns. antal køer (GHI 2012/13)
Ikke mulighed for at øge dyreholdet	55	180
0-10 køer	3	104
10-25 køer	3	114
25-50 køer	12	86
50-75 køer	7	75
75-100 køer	13	113
100-200 køer	37	114
200-300 køer	35	137
300-400 køer	34	136
400-500 køer	30	115
500-750 køer	56	158
750-1.000 køer	67	149
>1.000 køer	2.115	162
Ikke begrænset	883	161
Ingen køer	9	
I alt	3.359	

Tabel 10 viser, at 883 ejendomme ikke er begrænset af kategori 2 naturarealer. Disse ejendomme ligger mere end 4 km fra naturarealet. Der er 2.115 ejendomme, som kan øge med mere end 1.000 køer. Dertil kommer, at 123 ejendomme kan øge med mellem 500-1.000 køer. Det betyder, at over 90 % af ejendommene i meget lille grad er begrænset af kategori 2 naturarealer. Der er 136 ejendomme, som kan udvide med mellem 100-500 køer. Disse vil i nogen grad være begrænset i at øge dyreholdet. Endelig kan 38 ejendomme kun kan øge dyreholdet med mellem 0-100 køer. Den begrænsede udvidelsesmulighed på disse ejendomme gør, at produktionen på disse ejendomme formentlig stopper, efterhånden som de nuværende staldsystemer bliver slidt ned. Tabel viser, at disse ejendomme generelt er mindre end gennemsnittet. Blandt de 38 ejendomme, er der da også 16 ejendomme med bindestald, 2 med dybstrøelse og 20 med sengestald. Cirka halvdelen af ejendommene i denne gruppe vil således formentlig stoppe produktionen indenfor en kortere årrække.

3.3 Ejendomme begrænset af både kategori 1 og 2 arealer

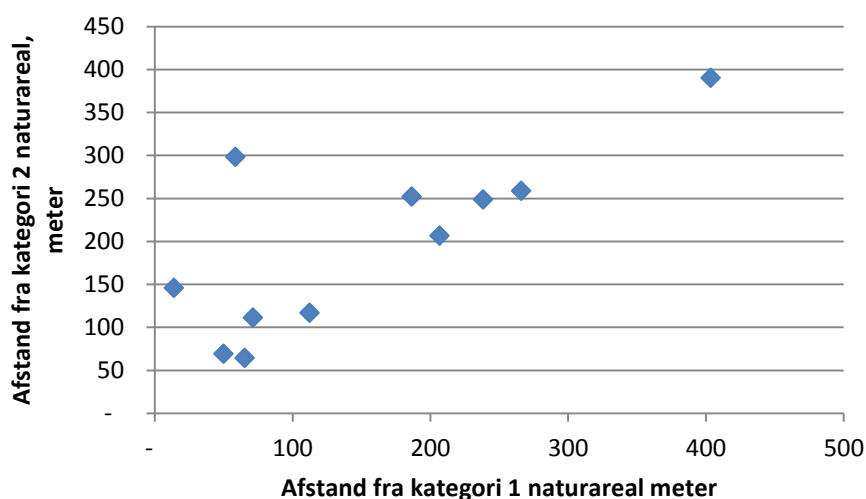
Nogle ejendomme kan være begrænset af at være beliggende tæt på både et kategori 1 og et kategori 2 naturareal. En analyse af dette viser, at 11 ejendomme er begrænset både af kategori 1 og 2 natur.

Tabel 11. Nøgletal for ejendomme begrænset både af kategori 1 og 2 natur.

Antal ejendomme	Årskøer (GHI)	Ydelse pr. ko, kg	Mælkeleverance, mio. kg	Afstand til kat 1, meter	Afstand til kat 2, meter	Antal med sengestald
11	195	9.879	1,86	152	196	10

Tabel 11 viser, at ejendommene har 195 køer og en leverance på 1,86 mio. kg mælk i gennemsnit. Der er således som gennemsnit større end landsgennemsnittet. De ligger i gennemsnit 152 meter fra kategori 1 natur og knap 200 meter fra kategori 2 natur. Ud af de 11 ejendomme har 10 sengestald, mens en enkelt opstaller dyrene i en dybstrøelsesstald. Det antyder, at mange af disse ejendomme har investeret indenfor de senere år.

Figur 4 viser ejendommernes beliggenhed i forhold til kategori 1 og 2 naturarealer

Figur 4. Ejendommernes beliggenhed i forhold til kategori 1 og 2 natur.

Figur 4 viser, at der er en tendens til, at ejendommene ligger lige langt fra kategori 1 og 2 arealer. De ejendomme, som ligger tæt på kategori 1 natur, ligger således også tæt på kategori 2 natur.

3.4 Kategori 3 natur

Kategori 3 natur omfatter ammoniakfølsomme naturarealer, som ikke er kategori 1 eller kategori 2 natur. Disse er: Hede, mose eller overdrev omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 eller ammoniakfølsom skov.

Kommunerne *kan* stille krav om, at mér-depositionen til et kategori 3 naturareal ikke må være højere end 1 kg N pr. ha, hvis naturarealet har en særlig regional eller lokal naturinteresse. Hvis arealet ikke vurderes at kræve særlig beskyttelse, må belastningen godt være højere.

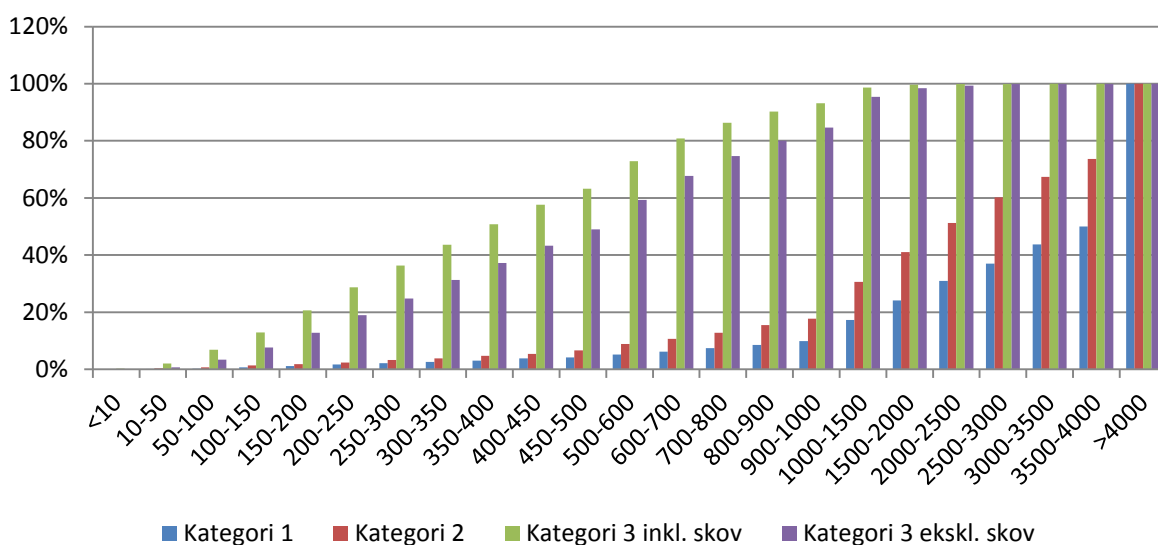
Hvis udvidelsen medfører en mér-deposition på 1,0 kg N pr. ha eller derover, skal kommunen afklare, om området er en del af særlige regionale eller lokale beskyttelsesinteresser. Som grundlag for denne afklaring skal kommunen inddrage alle fire følgende kriterier:

- Det aktuelle naturområdes status i kommuneplanen, herunder særligt om det aktuelle ammoniakfølsomme naturområde er omfattet af kommuneplanens udpegning af særlige værdifulde naturområder, rekreative områder og/eller værdifulde kulturmiljøer samt kommuneplanens retningslinjer for varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne, de rekreative interesser og de kulturhistoriske interesser,
- Om det aktuelle område er omfattet af fredning, handleplan for naturpleje eller anden planlagt naturindsats,
- Det aktuelle naturområdes naturkvalitet og
- Kvælstofbidrag til området fra andre kilder (fx markbidrag), herunder for så vidt angår skove om de gødskes

Kategori 3 naturarealer kan således begrænse ejendommens mulighed for at øge dyreholdet. I hvilket omfang, de gør det, afhænger af kommunernes vurdering af de pågældende arealer.

3.4.1 Ejendommens beliggenhed i forhold til kategori 3 naturarealer

Figur 15 viser de mælkeleverende ejendommens beliggenhed i forhold til kategori 3 naturarealer. Til sammenligning er vist afstanden til kategori 1 henholdsvis kategori 2 naturareal. Kategori 3 arealer er vist med og uden ammoniakfølsom skov, for at undersøge, hvor stor betydning ammoniakfølsom skov har for ejendommens afstand til kategori 3 arealer.

Figur 15. De mælkeleverende ejendommers afstand til kategori 1, 2 og 3 naturareal.

Figur 15 viser, at de mælkeleverende ejendomme ligger meget tættere på kategori 3 naturarealer end på kategori 1 og 2 naturarealer. Det skyldes først og fremmest, at der er langt flere kategori 3 naturarealer.

Som forventet er andelen af ejendomme i en given afstand fra kategori 3 naturarealer højere, når disse også inkluderer skov. Det ses imidlertid også, at stigningen ikke er voldsom stor. Det er således ikke ammoniakfølsom skov, som er den primære årsag til, at mange ejendomme er beliggende forholdsvis tæt på kategori 3 naturarealer.

Ifølge figur 15 ligger godt halvdelen af de mælkeleverende ejendomme indenfor en afstand af 400 meter fra kategori 3 naturareal (inkl. skov). Til sammenligning ligger kun 3 % henholdsvis 5 % af ejendommene indenfor en afstand af 400 meter fra kategori 1 henholdsvis kategori 2 natur.

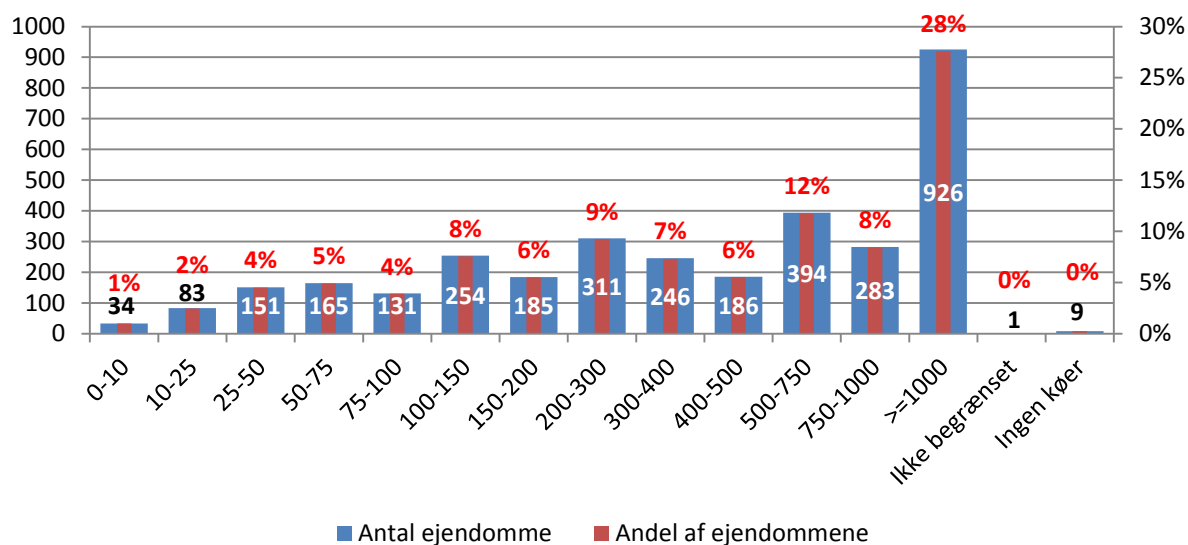
Hele 93 % af ejendommene ligger indenfor en afstand af 1 km fra et kategori 3 naturareal, mens det kun er 10 % henholdsvis 18 % af ejendommene, når det gælder kategori 1 henholdsvis kategori 2 natur.

Den korte afstand til kategori 3 naturarealer (inkl. skov) kan være problematisk for de ejendomme, som vil øge dyreholdet.

3.4.2 Ejendommernes mulighed for at øge dyreholdet i forhold kategori 3 naturarealer

Ejendommene har mulighed for at øge dyreholdet, så længe mér-depositionen til kategori 3 naturarealet ikke øges med mere end 1 kg N pr. ha.

Figur 16 viser, hvor meget ejendommene kan øge dyreholdet i forhold til kategori 3 naturarealer (inkl. ammoniakfølsom skov). Udvidelsen er beregnet under forudsætning af, at ejendommene anvender det bedste staldsystem med hensyn til emission.⁸

Figur 16. Mælkeleverende ejendommers mulighed for at udvide antallet af dyr i forhold til kategori 3 naturarealer (inklusive ammoniakfølsom skov) ⁸.

Figur 16 viser, at en enkelt ejendom ligger mere end 4 km fra et kategori 3 naturareal og derfor ikke begrænset i at øge dyreholdet. Der er 926 ejendomme (28 %), som kan udvide med mere end 1.000 køer, før mer-depositionen til kategori 3 naturarealet (inkl. skov) overskrides. Andre 677 ejendomme har mulighed for at øge dyreholdet med mellem 500-1.000 køer. Det vil sige, at knap halvdelen af de mælkeleverende ejendomme kan øge dyreholdet med mere end 500 køer.

Der er imidlertid 34 ejendomme, som kun kan øge dyreholdet med mellem 0-10 køer, mens 83 ejendomme kun kan øge med mellem 10-25 køer. Disse 117 ejendomme er mere eller mindre låst i forhold til kategori 3 ⁹.

Figur 16 viser, at 447 ejendomme "kun" kan øge dyreholdet med mellem 25-100 køer ⁹. Nogle af disse ejendomme vil måske bygge om for at få plads til flere køer eller eventuelt bygge til. De færrest vil imidlertid bygge nyt, hvis der ikke kan udvides til flere køer. Ud af de 447 ejendomme har 96 bindestald og 27 dybstrøelsesstald.

3.4.3 Karakteristika for ejendommene med meget begrænset udvidelsesmulighed i forhold til kategori 3 naturarealer.

Tabel 12 viser en række karakteristika for de ejendomme, som kun kan øge antallet af køer med mellem 0-25 køer og dermed er meget begrænset i forhold til at udvide dyreholdet i forhold til kategori 3 naturarealer.

⁹ De nævnte antal ejendomme forudsætter, at alle arealer vurderes at kræve særlig beskyttelse, og at mer-depositionen derfor kun kan være op til 1,0 kg N pr. ha.

Tabel 12. Karakteristika for ejendomme, som er meget begrænset af kategori 3 naturarealer (tabellen er primært baseret på oplysninger fra GHI 2013).

	Ejendomme som kun kan øge dyreholdet med mellem 0-25 køer i forhold til kat. 3 naturareal	Øvrige ejendomme
Antal ejendomme	117	3.233
Afstand til naturareal, meter	57	484
Økologisk	7,7 %	10,0 %
Bindestald	27,4 %	19,4 %
Dybstrøelsesstald	7,7 %	5,3 %
Antal årskøer, GHI 2012/13	135	160
Antal årsopdræt pr. ko	*	0,87
Ydelse pr. årsko, kg mælk, kg mælk**	9.345	9.367
Mælkeleverance pr. ejd, mio. kg mælk***	1,222	1,489
Mælkeleverance i alt, mio. kg mælk	0,143	4.814

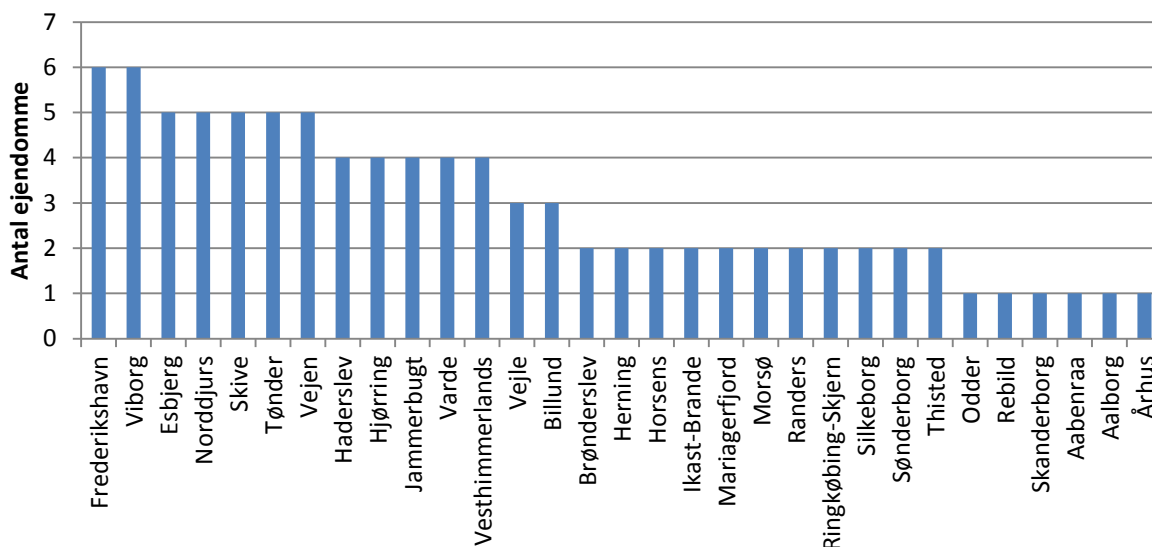
*Nogle ejendomme har mange styk opdræt pr. ko, formentlig fordi de er på vej til at ophøre med mælkeproduktion.

**Baseret på tal fra ydelseskontrollen 13/14.

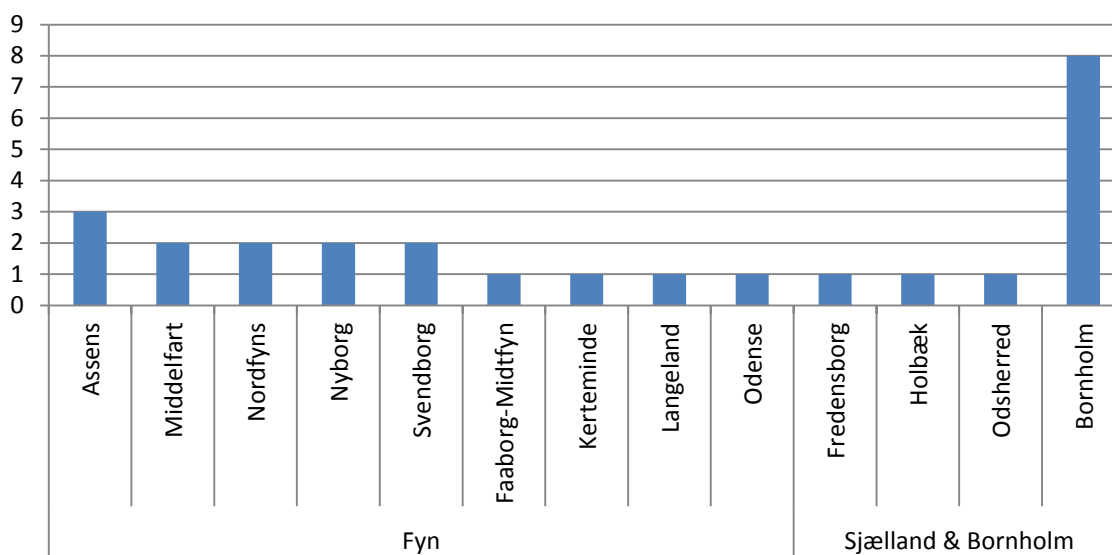
***Baseret på tal fra Kvægdatabasen (også ikke-ydelseskontrollerede).

Tabel 12 viser, at ejendommene med meget begrænsede mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 3 naturareal generelt er lidt mindre end gennemsnittet. Der er en højere andel af binde- og dybstrøelsesstalde, og ejendommene opnår generelt en lidt lavere ydelse pr. ko. Det tegner et billede af, at mange af disse ejendomme kan være under afvikling.

Ejendommenes geografiske beliggenhed er vist i figur 17 (Jylland) og figur 18 (Øerne).

Figur 17. Ejendomme med mulighed for at udvide med mellem 0-25 køer i forhold til kategori 3 naturarealer (Jylland)

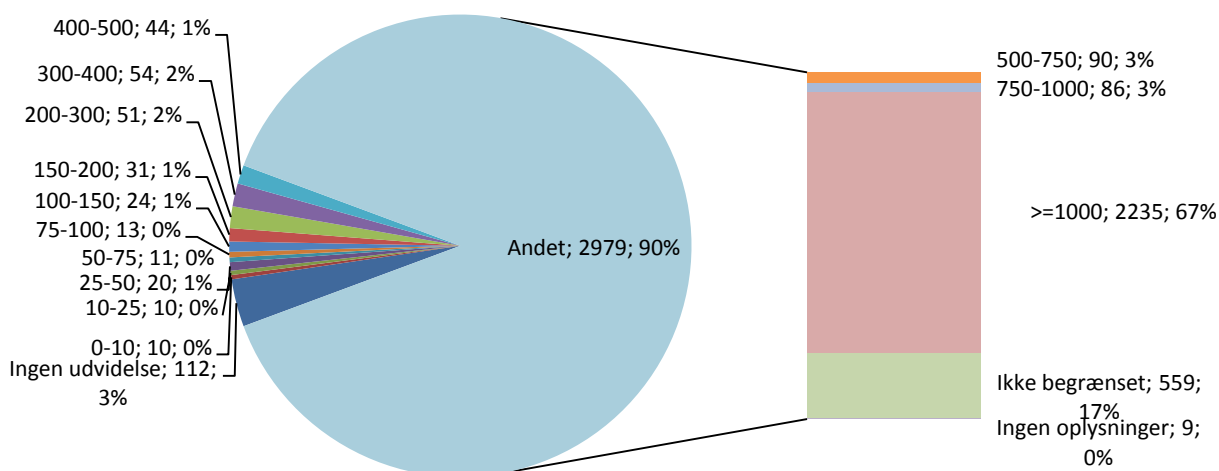

Figur 18. Ejendomme med mulighed for at udvide med mellem 0-25 køer i forhold til kategori 3 naturarealer (Øerne).

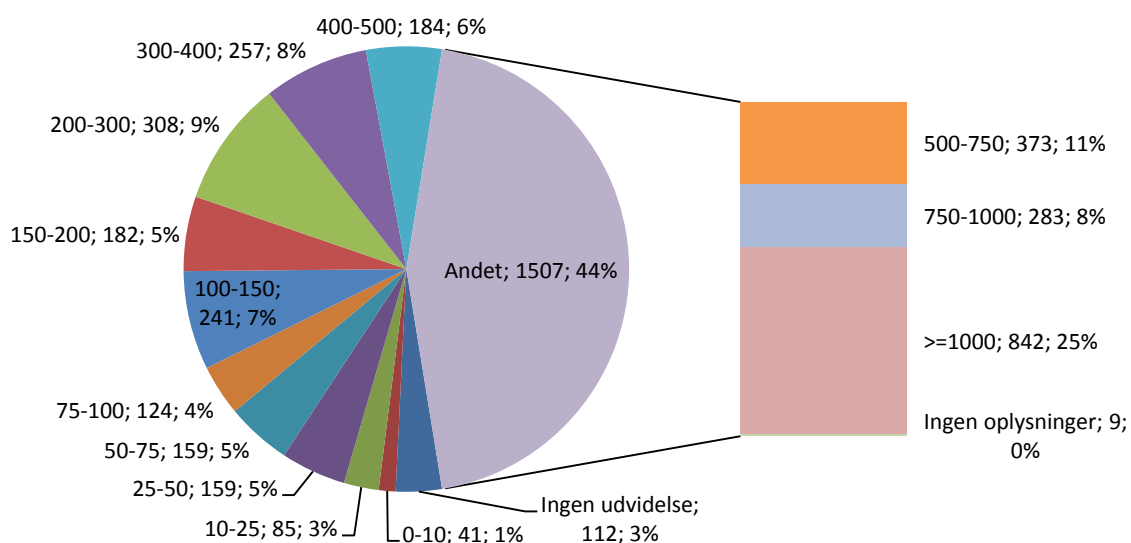
De fleste ejendomme ligger i Jylland, hvor Frederikshavn og Viborg kommune har flest ejendomme, 15 ejendomme er beliggende på Fyn, mens 3 ligger på Sjælland og 8 på Bornholm.

3.5 Ejendommens mulighed for at øge dyreholdet i forhold til naturarealer

De foregående afsnit så på ejendommens mulighed for at udvide i forhold til de enkelte kategorier af naturareal. Figur 19 viser ejendommens muligheder for at øge dyreholdet, når ingen kategori 3 kræver særlig beskyttelse, mens figur 20 viser ejendommens mulighed for at øge dyreholdet, når alle kategori 3 naturarealer vurderes at kræve særlig beskyttelse. Ejendommens udvidelsesmuligheder er beregnet under forudsætning af, at ejendommene anvender det bedste staldsystem med hensyn til emission⁸.

Figur 19. De mælkeleverende ejendommens mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 1 og 2 naturarealer (ingen kategori 3 naturarealer kræver særlig beskyttelse).

Figur 20. De mælkeleverende ejendommers mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 1, 2 og 3 naturarealer, hvis alle kategori 3 arealer kræver særlig beskyttelse.

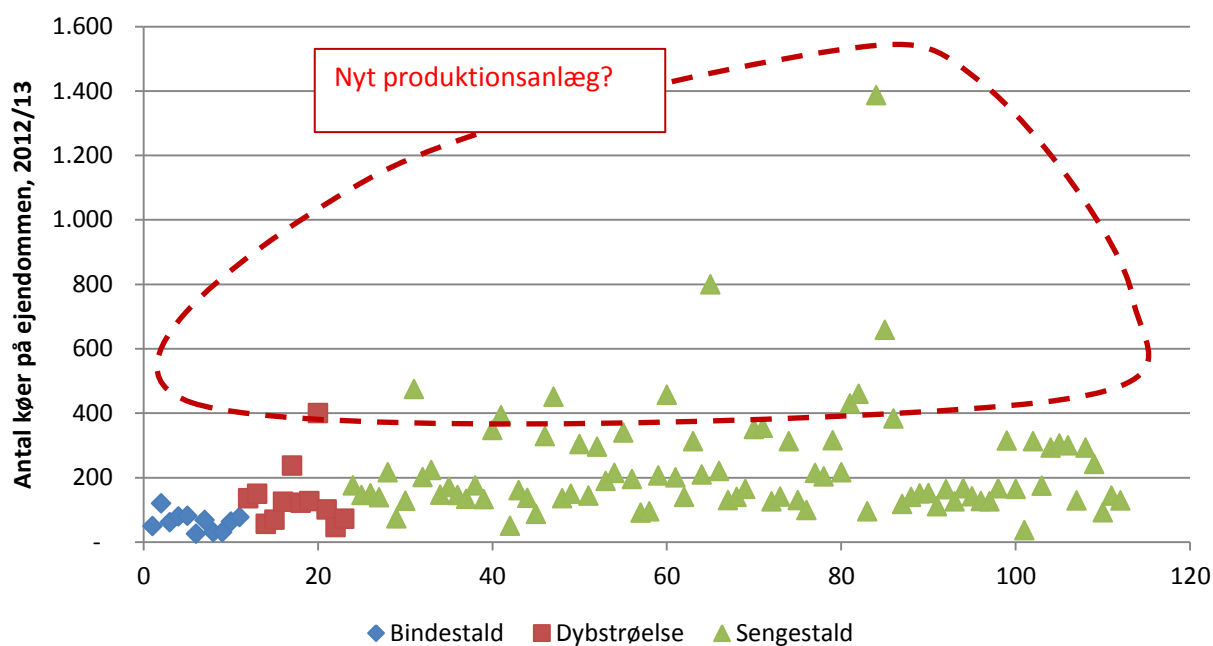
En sammenligning af figur 19 med figur 20 viser, at ejendommens udvidelsesmuligheder i høj grad afhænger af, om kategori 3 naturarealerne kræver særlig beskyttelse. Hvis ingen af disse arealer kræver særlig beskyttelse vil 90 % af ejendommene kunne øge det nuværende dyrehold med mere end 500 køer. Hvis alle kategori 3 arealer kræver særlig beskyttelse, vil andelen falde til 44 %.

Figur 19 viser, at 112 ejendomme (3 %) er forhindret i at øge dyreholdet som følge af deres beliggenhed i forhold til kategori 1 og / eller 2 naturarealer. De kan ikke øge dyreholdet, selvom de skifter til det bedste staldsystem med hensyn til emission. Ses der på udvidelsesmulighederne ved det nuværende staldsystem er 145 ejendomme forhindret i at øge dyreholdet på ejendommen.

Der er 146 ejendomme, som kun kan øge dyreholdet med mellem 0-25 køer, hvis alle kategori 3 naturarealer vurderes at være sårbare. Antallet er 20, hvis ingen kategori 3 arealer er sårbare. Der er 442 ejendomme, som kan øge dyreholdet med mellem 25-100 køer, hvis alle kategori 3 naturarealer vurderes at være sårbare. Antallet er 44, hvis ingen kategori 3 arealer vurderes at være sårbare.

3.5.1 Karakteristika ved ejendomme uden mulighed for at udvide

Der er 112 ejendomme, som er forhindret i at udvide, på grund af deres beliggenhed tæt på kategori 1 og / eller kategori 2 naturarealer – også selvom de skifter til det bedste staldsystem med hensyn til emission⁷ Figur 21 viser disse ejendomme fordelt efter deres størrelse og staldsystem.

Figur 21. Ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet pga. beliggenhed i forhold til kategori 1 og/eller 2 naturarealer.

Der er 89 ejendomme med sengestald, mens 11 har bindestald og 12 dybstrøelse. Bindestaldene er med 62 køer i gennemsnit mindst. Disse vil ophøre med at producere senest 1. juli 2022, hvor dette staldsystem skal være udfaset. Der er 13 ejendomme med under 100 køer med sengestald eller dybstrøelse. Mange af disse vil råde over et ældre produktionsanlæg. Som følge deraf må det forventes, at disse ophører indenfor en kortere årrække. Der er 48 ejendomme med mellem 100-200 køer med enten dybstrøelse eller sengestald. Mange af ejendommene med sengestald kan have et produktionsanlæg fra slutningen af 90'erne eller begyndelsen af 00'erne, som endnu ikke er afskrevet. Disse ejendomme vil formentlig fortsætte med at producere en årrække endnu. Ejendommene med dybstrøelse er typisk ældre og vil som følge deraf ophøre tidligere end sengestaldene. De fleste af ejendommene med 200-400 køer vil formentlig stå med et produktionsanlæg fra 00'erne og som følge deraf fortsætte 10-15 år endnu.

En stor andel af de 112 ejendomme vil sandsynligvis ikke investere i et nyt produktionsanlæg, når det nuværende er slidt ned, da de ikke har mulighed for at investere til flere køer. Dog har 9 ejendomme over 400 køer. Nogle af disse vil måske investere i et nyt anlæg, selvom det ikke umiddelbart er muligt at øge dyreholdet. Grænsen for, om man vil vælge at bygge nyt, er selvsagt individuel og flydende, men jo mindre ejendommen er, desto mindre sandsynligt er det, at der bliver investeret.

Tabel 13 beskriver 112 ejendomme og viser deres geografiske beliggenhed.

Tabel 13. Ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet fordelt efter deres geografiske beliggenhed.

	Antal ejendomme		Gns. ejendomstørrelse, antal køer		Mælkeleverance, mio. kg	
	Alle	Ingen udvidelse	Alle	Ingen udvidelse	Alle	Ingen udvidelse
Jylland	2.948	104	161	212	4.453	196,6
Fyn	197	6	155	191	256	9,1
Sjælland	172	1	135	56	200	0,2
Bornholm	33	1	156	151	50	1,4
Alle**	3.350	112	159	203	4.958	207,4

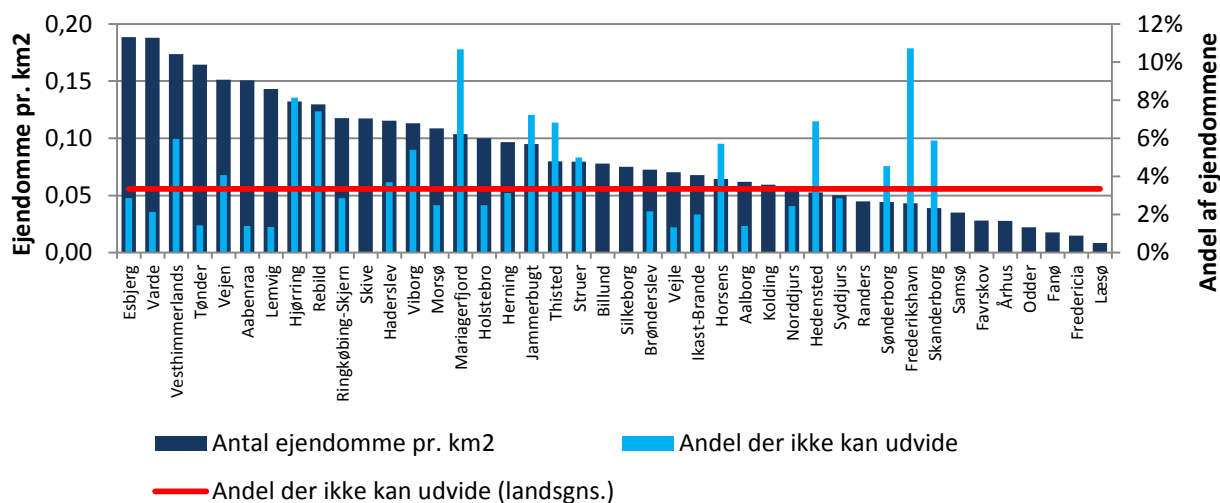
* Kan skyldes, at nogle ejendomme har ganske få køer og mange kvier, typisk ejendomme som er på vej til at blive kviehotel

**Der er 9 ejendomme, hvor oplysninger om antal køer mangler.

De 112 ejendomme udgør 3 % af ejendommene. Hovedparten af ejendommene er beliggende i Jylland. Således er 104 beliggende i Jylland, mens 6 ligger på Fyn, 1 på Sjælland og 1 på Bornholm. Andelen af berørte ejendomme er lidt højere end gennemsnittet i Jylland og markant lavere end gennemsnittet på Sjælland.

Tabel 13 understøtter, at de jyske og fynske ejendommene uden mulighed for at udvide er væsentlig større end gennemsnittet. Tilsammen leverede de 112 ejendomme 207 mio. kg mælk i kontrolåret 2013/14. Det svarer til 4 % af den samlede leverance.

Figur 22 viser, hvor i Jylland ejendommene er placeret.

Figur 22. Jyske mælkeleverende ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet fordelt efter geografisk beliggenhed.

Det ses, at andelen af ejendomme uden mulighed for at øge husdyrholdet er høj i Vesthimmerland, Mariager Fjord og Rebild kommune. Derudover er også Jammerbugt og Thisted kendetegnet ved en relativ høj andel ejendomme uden mulighed for at øge dyreholdet. Østjylland har ikke en høj tæthed af mælkeleverende ejendomme, men omvendt kan en relativ høj andel af disse ikke udvide på grund af deres beliggenhed i forhold til naturarealer. Det gælder ejendomme i Skanderborg, Randers og Hedensted kommune. Det samme er tilfældet længere nord på i Frederikshavn kommune.

Tabel 14. Opnåede økonomiske resultater på ejendomme, som ikke kan øge dyreholdet sammenlignet med gennemsnittet af alle ejendomme.

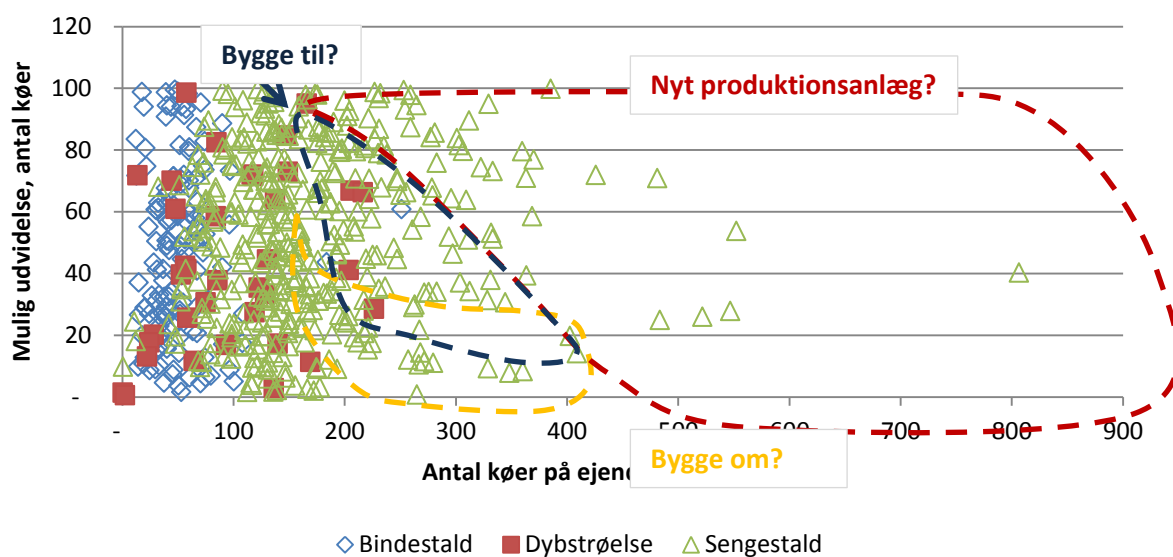
	Ingen mulighed for at udvide	Alle ejendomme
Antal ejendomme	94	1.896
Heraf med økologisk produktion	5%	12%
Antal køer	207	167*
Ha pr. ko	1,03	1,1
Mælkeydelse pr. ko	9.737	9.465
Driftsresultat	490.609	708.248
Afkastningsgrad, pct.	2,7	3,2
Soliditetsgrad, pct.	13,5	16
Fremstillingspris	3,22	3,23

Økonomidatabasen indeholder ikke information om alle ejendomme der for er antallet i tabel 14 lavere. Tabel 14 viser, at ejendomme, begrænset i at udvide, opnår lidt dårligere økonomiske resultater sammenlignet med gennemsnittet. Dog indgår der forholdsvis på ejendomme i opgørelsen, og derfor skal resultaterne tolkes med varsomhed.

3.5.2 Karakteristika for ejendomme med mulighed for at udvide med mellem 1-100 køer

Hvor mange ejendomme, der er begrænset af naturarealer afhænger af, hvordan kommunerne vurderer kategori 3 naturarealerne. Den vurdering kendes ikke. Analyserne i dette afsnit og i afsnit 3.5.3 antager, at alle kategori 3 arealer er sårbare. Det vil ikke være tilfældet i praksis, men analyserne giver et billede af den maksimale begrænsning, som naturarealerne kan have for ejendommens udvidelsesmuligheder.

Der er 568 ejendomme, som er forholdsvis begrænset i at øge dyreholdet, idet de kun kan øge dette med mellem 1-100 køer – også selvom de skifter til det bedste staldsystem med hensyn til emission⁷. Figur 22 viser disse ejendomme fordelt efter deres størrelse og staldsystem.

Figur 22. Ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med mellem 1-100 køer, hvis de anvender bedste staldsystem med hensyn til emission.⁷

Blandt de 568 ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet har 136 ejendomme bindestald med 52 køer i gennemsnit. Der er 36 ejendomme med dybstrøelse med 99 køer i gennemsnit og 396 ejendomme med sengestald med 179 køer i gennemsnit.

De begrænsede muligheder for at øge dyreholdet er årsag til, at kun en mindre andel af de 568 ejendomme formentlig vil investere i et nyt produktionsanlæg. Dette er illustreret med den røde cirkel. Nogle ejendomme vil vælge at bygge til. Dette er indikeret med de blå cirkel. Endelig er der en gruppe, som kun i begrænset omfang kan øge dyreholdet. Disse er indikeret med den gule cirkel.

Figur 22 forudsætter, at ejendommene anvender bedste staldsystem, og at de konventionelle køer ikke er på græs. Det første trækker i retning af, at ejendommene kan udvide med færre køer end vist i figur 22, mens det sidste trækker lidt i den modsatte retning. Tabel 15 viser ejendommene i forhold til deres geografiske beliggenhed.

Tabel 15. Ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med mellem 1-100 køer⁷ fordelt efter deres geografiske beliggenhed.

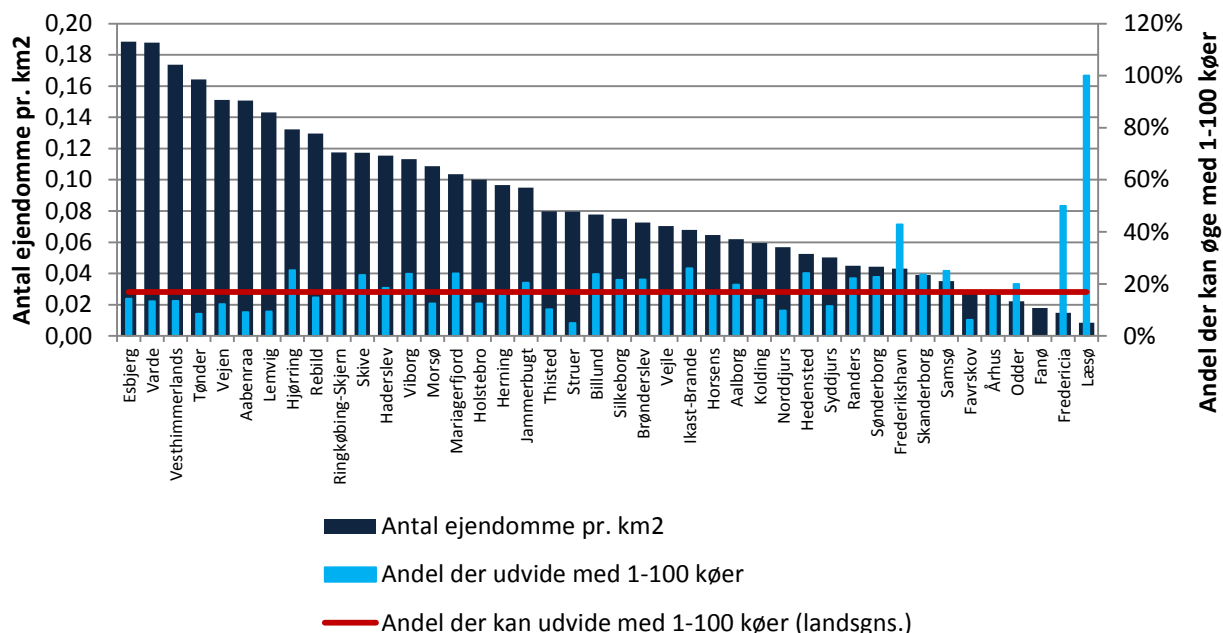
	Antal ejendomme		Gns. ejendomstørrelse, antal køer (GHI 2012/13)		Antal opdræt pr. ko (GHI 2012/13)		Mælkeleverance, mio. kg (2013/14)	
	Alle	1-100 køer	Alle	1-100 køer	Alle	1-100 køer	Alle	1-100 køer
Jylland	2.948	484	161	142	1,21*	*	4.453	636
Fyn	197	47	155	144	0,83	0,88	256	56
Sjælland	172	23	135	96	0,93	0,95	200	18
Bornholm	33	14	156	117	0,93	0,98	50	18
Alle**	3.350	568	159	130	1,17		4.958	726

* Kan skyldes at nogle ejendomme har ganske få køer og mange kvier, typisk ejendomme som er på vej til at blive kviehotel

**Der 9 ejendomme, hvor oplysninger om antal køer mangler.

På landsplan kan 17 % af ejendommene øge dyreholdet med mellem 1-100 køer, hvis de anvender bedste staldsystem. Andelen er lidt højere på Fyn og lidt lavere på Sjælland. Som gennemsnit har disse ejendomme færre køer. Tilsammen leverede ejendommene 726 mio. kg mælk i 2013/14.

Ejendommernes geografiske placering er vist i figur 23.

Figur 23. De jyske ejendomme med mulighed for at udvide med mellem 1-100 køer vist i forhold til deres geografiske placering.

Figur 13 viser, at andelen ejendomme, der kan øge med mellem 1-100 køer, er lidt lavere end landsgennemsnittet, når der ses på kommunerne med en høj tæthed af mælkeleverende ejendomme. Dog er der ikke voldsom stor forskel mellem kommunerne, når der ses bort fra nogle enkelte kommuner med en lav tæthed af mælkeleverende ejendomme.

3.5.3 Karakteristika ved ejendomme med mulighed for at udvide med 100-1.000 køer

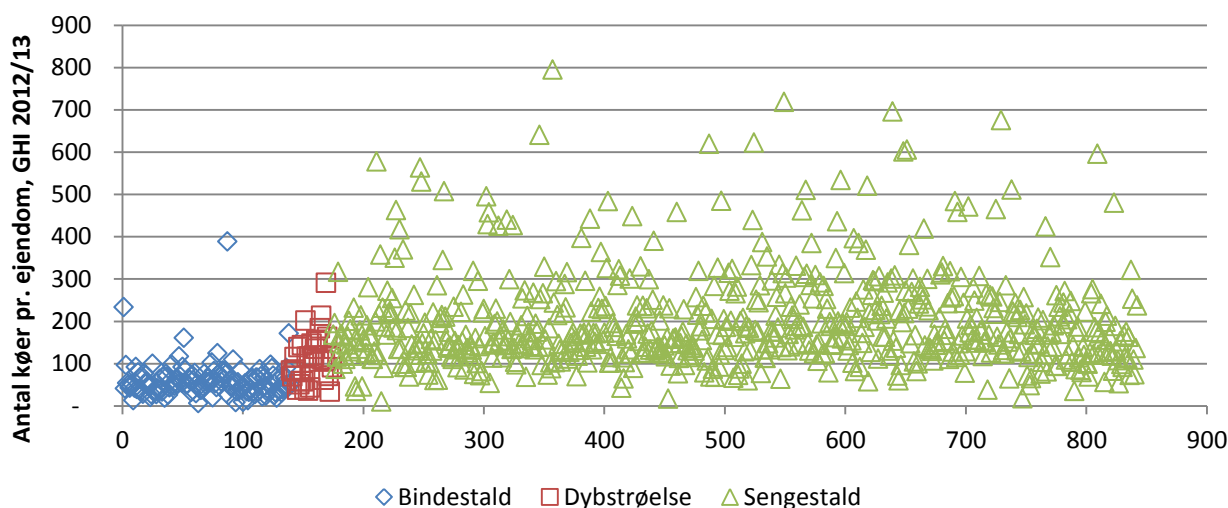
Der er 1.172 ejendomme, der vil kunne øge dyreholdet med mellem 100-500 køer, mens 656 ejendomme vil kunne øge dyreholdet med mellem 500-1.000 køer. Som det fremgår af tabel 16, er det godt halvdelen af ejendommene i de enkelte størrelsesgrupper, der kan udvide med mellem 100-1.000 køer.

Tabel 16. Ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med mellem 100-1.000 køer.

Besætningsstørrelse GHI 2012/13	Antal ejendomme	Andel af ejendomme i gruppen	Gns. udvidelsesmulighed, antal køer
0-50 køer	207	53 %	413
50-100 køer	367	56 %	423
100-150 køer	485	56 %	422
150-200 køer	326	54 %	433
200-300 køer	281	53 %	444
300-400 køer	89	50 %	462
400-500 køer	42	55 %	492
500-750 køer	31	55 %	404
750-1.000 køer	207	53 %	413
I alt	1.828		429

3.5.4 Karakteristika ved ejendomme med mulighed for at udvide med o. 1.000 køer

Der er 842 ejendomme øge med over 1.000 køer før deres beliggenhed i forhold til naturarealet kan udgøre en begrænsning – også selvom alle kategori 3 arealer kræver særlig beskyttelse. Figur 24 viser disse ejendomme i forhold til deres størrelse og staldsystem.

Figur 24. Ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med over 1.000 køer.

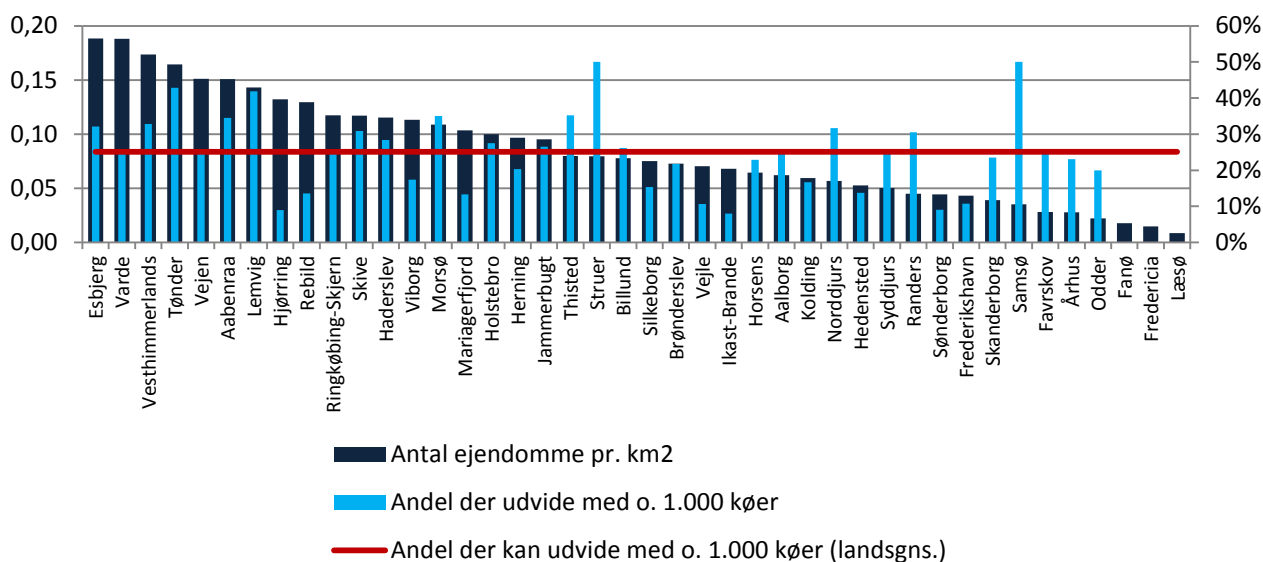
Figur 24 viser ejendommene med mulighed for at øge dyreholdet med over 1.000 køer omfatter både små og store ejendomme, ligesom alle staldsystemer er repræsenteret. Således har 17 % af ejendommene bindestald, 4 % dybstrøelse og 79 % sengestald. Tabel 17 beskriver ejendommene lidt nærmere.

Tabel 17 ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med over 1.000 køer.

	Antal ejendomme		Gns. ejendomstørrelse, antal køer (GHI 2012/13)		Mælkeleverance, mio. kg (2013/14)	
	Alle	>= 1.000 køer	Alle	>=1.000 køer	Alle	>=1.000 køer
Jylland	2.948	760	161	176	4.453	1.204
Fyn	197	33	155	162	256	44
Sjælland	172	46	135	166	200	66
Bornholm	33	3	156	136	50	3
Alle**	3.350	842	159	171	4.958	1.317

Tabel 17 viser, at ejendomme med mulighed for at øge dyreholdet med over 1.000 køer generelt har lidt flere køer end gennemsnittet. Eneste undtagelse er Bornholm. Antalsmæssigt er de fleste ejendomme beliggende i Jylland. De jyske ejendomme med mulighed for at øge med over 1.000 køer udgør 26% af ejendommene, mens det er 27 % af de sjællandske ejendomme og "kun" 17 % af de fynske ejendomme.

Ejendommens geografiske beliggenhed er vist i figur 25.

Figur 25. Ejendomme med mulighed for at øge med o. 1.000 køer.

Figur 25 viser – måske lidt overraskende – at i kommuner med en høj tæt af mælkeleverende ejendomme er andelen af ejendomme med mulighed for at øge med over 1.000 køer lidt højere end på landsplan. Det gælder Esbjerg, Vesthimmerland, Tønder, Aabenraa og Lemvig, mens Varde og Vejen ligger på landsgennemsnittet. Morsø, Thisted og Struer er andre kommuner, hvor en relativ høj andel af ejendommene kan udvide med over 1.000 køer. Omvendt er Viborg, Mariager Fjord, Rebild og Hjørring alle eksempler på kommuner, hvor andelen der kan udvide med over 1.000 køer er mindre end landsgennemsnittet.

4. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til øvrige beskyttede områder

De mælkeleverende ejendommers udviklingsmuligheder er også påvirket af deres beliggenhed i forhold til byzone, sommerhusområde, landzoner udlagt til: Boligformål, blandede boligformål eller erhvervsformål eller offentligt formål med henblik på beboelse, institutioner, rekreative formål samt af deres beliggenhed i forhold til naboer.

4.1 Ejendommenes beliggenhed i forhold til byzone

Det er ikke tilladt at etablere eller ændre et produktionsanlæg, som ligger mindre end 50 meter fra en byzone. Tabel 18 viser ejendommenes beliggenhed i forhold til byzone.

Tabel 18. Ejendommenes beliggenhed i forhold til byzone.

	Afstand til byzone			Alle ejendomme
	<=50 m	50-75	75-150	
Antal ejendomme	16	19	36	3.359
Gns. antal køer pr. ejendom, 2012/13	114	72	131	159
Mælkeleverance 2013/14, mio. kg	17,3	11,3	41,7	4.965

Der er 16 ejendomme, som ligger i en afstand på mindre end 50 m fra byzone. Ligesom for naturarealerne kan der være usikkerhed om den målte afstand. Tabel 16 viser, at antallet kun stiger med 19 ejendomme, hvis afstanden øges med 25 meter og med yderligere 36 ejendomme, hvis afstanden øges til 150 meter.

Ejendommene beliggende tæt på en byzone har som gennemsnit færre køer end gennemsnittet af alle ejendomme. En enkelt af de 16 ejendomme har godt 350 køer, mens de øvrige ejendomme har færre end 170 køer. Nogle ejendomme er helt små og formentlig under afvikling.

4.2 Ejendommenes beliggenhed i forhold til sommerhusområder

Det er ikke tilladt at etablere eller ændre et produktionsanlæg, som ligger mindre end 50 meter fra et sommerhusområde. Tabel 19 viser ejendommenes beliggenhed i forhold til sommerhusområder.

Tabel 19. Ejendommenes beliggenhed i forhold til sommerhusområde.

	Afstand til sommerhusområde			Alle ejendomme
	<=50 m	50-75	75-150	
Antal ejendomme	0	1	5	3.359
Gns. antal køer pr. ejendom, 2012/13		174	75	159
Mælkeleverance 2013/14, mio. kg		0,996	2,796	4.965

Ingen mælkeleverende ejendomme ligger inden for en afstand på 50 meter fra et sommerhusområde. En enkelt ligger mellem 50-75 fra et sommerhusområde, mens 5 ligger i en afstand på 75-150 meter. Langt de fleste ejendomme ligger således mere end 150 meter fra et sommerhusområde.

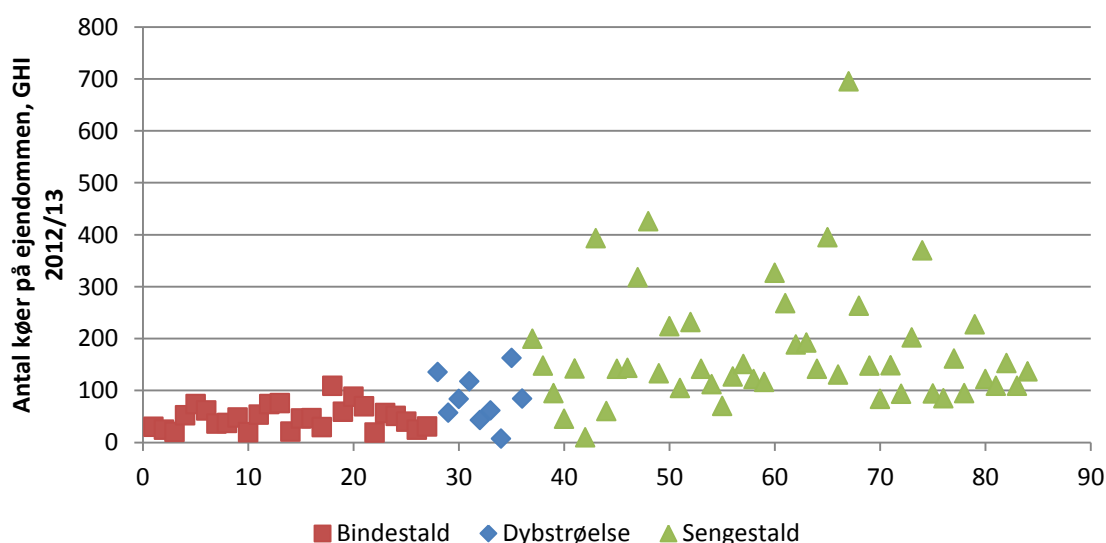
4.3 Ejendommenes beliggenhed i forhold til naboer

Det er ligeledes heller ikke tilladt at etablere eller ændre et produktionsanlæg, som ligger minder end 50 m fra en nabobebyggelse. Tabel 20 viser ejendommenes beliggenhed i forhold til nabobebyggelse.

Tabel 20. Ejendommenes beliggenhed i forhold til nabobebyggelse

	Afstand til nabobebyggelse			Alle ejendomme
	<=50 m	51-75	76-150	
Antal ejendomme	84	193	655	3.359
Gns. antal køer pr. ejendom, 2012/13	127	135	156	159
Mælkeleverance 2013/14, mio. kg	9,646	23,629	93,747	4.965

Der er 84 ejendomme, som er beliggende mellem 0-50 meter fra en nabo, 193 ligger i en afstand på 50-75 meter, og 655 ejendomme er beliggende mellem 75-150 meter fra en nabobebyggelse. Tabel 19 viser, at ejedommene, der ligger tæt på en nabo, generelt er mindre end landsgennemsnittet. Figur 26 beskriver de 84 ejendomme nærmere med hensyn til staldsystem og størrelse.

Figur 26. Mælkeleverende ejendomme beliggende mindre end 50 meter fra en nabo.

Der er 27 ejendomme med bindestald, 9 med dybstrøelse og 48 med sengestald. Ejendommene med bindestald vil ophøre med at producere senest 1. juli 2022 som følge af Lov om Hold af Malkekveg. Dybstrøelsesstaldene er typisk fra 90'erne og vil som følge deraf også være nedslidte inden for en kortere årrække. Sengestaldene vil typisk fra slutningen af 90'erne og 00'erne om end enkelte også kan være fra 70'erne. På disse ejendomme vil produktionen formentlig fortsætte en årrække endnu.

4.4 Ejendommens udvidelsesmuligheder

Ejendommens udvidelsesmuligheder i forhold til naturarealer blev kortlagt i afsnit 3. Nogle ejendomme vil imidlertid også være forhindret i at udvide som følge af deres beliggenhed i forhold til byzone, sommerhusområde og naboer, som vist i de forrige afsnit. Tabel 21 viser ejendommens udvidelsesmuligheder, når der tages højde for deres beliggenhed i forhold til naturarealer, byzone, sommerhusområde og naboer. Det antages, at alle kategori 3 arealer er sårbare.

Tabel 21. Ejendommens udvidelsesmuligheder, alle kategori 3 arealer antages at være sårbare.

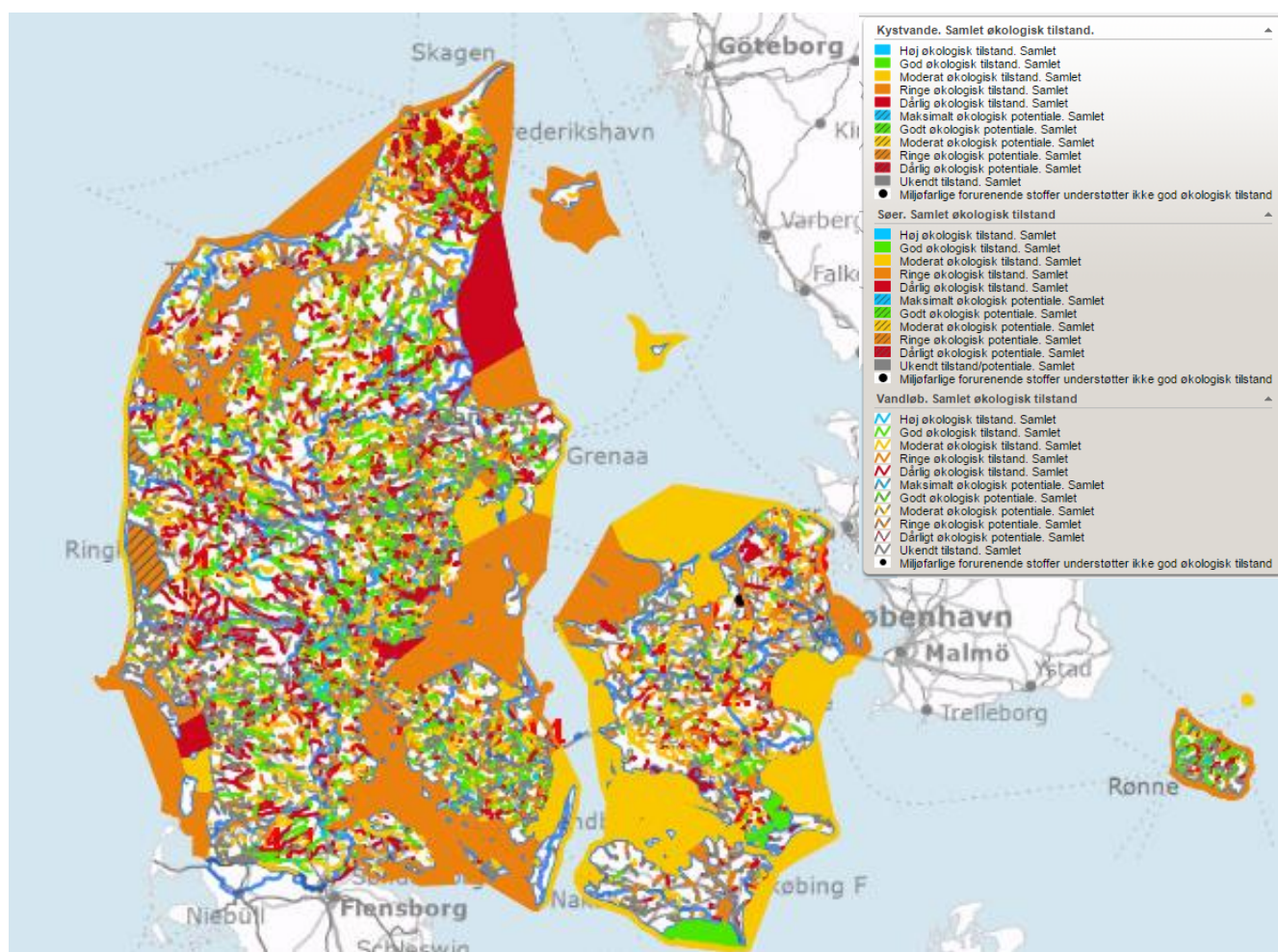
Udvidelsesmulighed	Antal ejendomme	Gns. antal køer pr. ejendom i 2012/13	Andel med bindestald
Ingen	206 (6 %)	167	5 %
0-100 køer	549 (16 %)	140	24 %
100-500 køer	1.142 (34 %)	156	21 %
500-1.000 køer	639 (19 %)	163	19 %
o. 1.000 køer	814 (24 %)	172	16 %
Ingen oplysninger	9		
I alt	3.359		

Tabel 20 viser, at næsten halvdelen af ejendommene (43 %) vil kunne øge med mere end 500 køer, mens godt en tredjedel af ejendommene kan øge med mellem 100-500 køer. Disse ejendomme er som gennemsnit lidt større og andelen af bindestalde lidt mindre. Omvendt er 206 ejendomme umiddelbart forhindret i at øge dyreholdet, 112 ejendomme er begrænset af naturarealer, mens de øvrige er begrænset som følge af deres beliggenhed i nærheden af byzone og naboer. Nogle af de ejendomme, som er begrænset af naturarealer, kan måske øge dyreholdet ved at flytte opdrættet til en anden ejendom.

5. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i vandområder

De mælkeleverende ejendommers muligheder for at udvide afhænger af deres beliggenhed i forhold til naturområder og andre områder, som kræver beskyttelse (byzone, sommerhusområder, naboer mm.). Derudover kan mulighederne for at udvide også være påvirket af behovet for at beskytte vandmiljøet. Beskyttelse af vandmiljøet er reguleret via EU's vandrammedirektiv. Dette skal beskytte EU's vandløb, søer, kystvande og grundvand, således at disse seneste i 2015 har en god kvalitet (deres tilstand kun afviger lidt fra den upåvirkede referencetilstand). I Danmark er implementeret i miljømålsloven. Loven foreskriver, at der udarbejdes vandplaner med tilhørende indsatsprogrammer, som redegør for, hvordan målet skal nås.

Den første del af vandplanerne blev gennemført fra 2009 til 2015. Vandplanerne for den resterende del blev sendt i høring den 22. december 2014, og var i høring frem til den 23. juni 2015. Figur 27 viser kortlægningen af vandløbenes miljømæssige tilstand i den forbindelse.

Figur 27. Vandløbenes økologiske tilstand (grundlaget for forslag til vandplaner for 2015-2021).

Figur 27 viser, at store dele af de danske kystområder vurderes at være i ringe eller ligefrem dårlig økologisk tilstand. Kun enkelte områder omkring Lolland, Falster og Møn vurderes at være i en god økologisk tilstand, mens kystvandsområderne omkring Sjælland er vurderet til moderat økologisk tilstand.

Vandplanerne skulle have været vedtaget senest den 22. december 2015. Fødevarer- og Miljøminister Eva Kjer Hansen har i imidlertid i en pressemeddelelse udtalt

”Vores vandmiljø skal have det bedre, og jeg vil leve op til alle vores EU-forpligtelser, men det skal ske på en måde og i et tempo, så vi ikke kvæler dansk landbrug. Derfor vil regeringen benytte sig af muligheden for en 3. planperiode, så vi kommer i mål med miljøindsatsen i 2027”.

Ministeren lægger dermed op til en længere implementeringsperiode, hvad angår implementeringen af vandmiljøplanerne. Derudover lægges der op til en ændring i hele reguleringen af ejendommens brug af kvælstof. I dag er der generelle krav til landmænds brug af kvælstof – uanset hvilke landbrugsarealer det udbringes på. Måltrettet arealregulering handler om, at man i stedet regulerer kravene efter om landbrugsarealet afvander til et sårbart vandområde og jordens evne til at tilbageholde kvælstof. Ændringerne sker på baggrund af Natur og Landbrugskommissionens anbefalinger fra 2013. Ved at gå til måltrettet regulering forventer man at få en mere omkostningseffektiv regulering, hvor visse jordområder kan dyrkes mere frit og driftsøkonomisk optimalt samtidig med, at der kan tages større hensyn til natur og miljø end ved den nuværende metode.

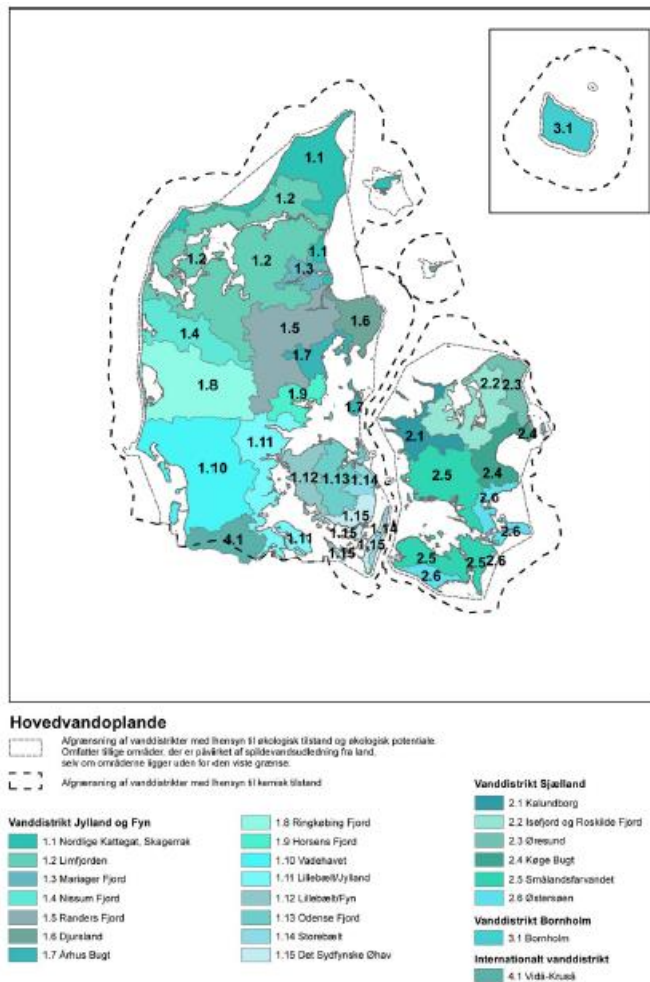
Reguleringen af beskyttelsen af vandmiljøet er således under ændring, og derfor er det umuligt i skrivende stund at vurdere, hvordan reguleringen på området eventuelt vil påvirke de mælkeleverende ejendommers udviklingsmuligheder.

De vandplaner, som blev sendt i høring i december 2014 indikerer, hvor meget N-belastningen i de enkelte vandområder skal reduceres. Oprindeligt skulle målene nås i 2021. Nu lægger ministeren op til, at målene skal nås i 2027.

De følgende afsnit ser nærmere på de mælkeleverende ejendomme i forhold til de enkelte vandområder.

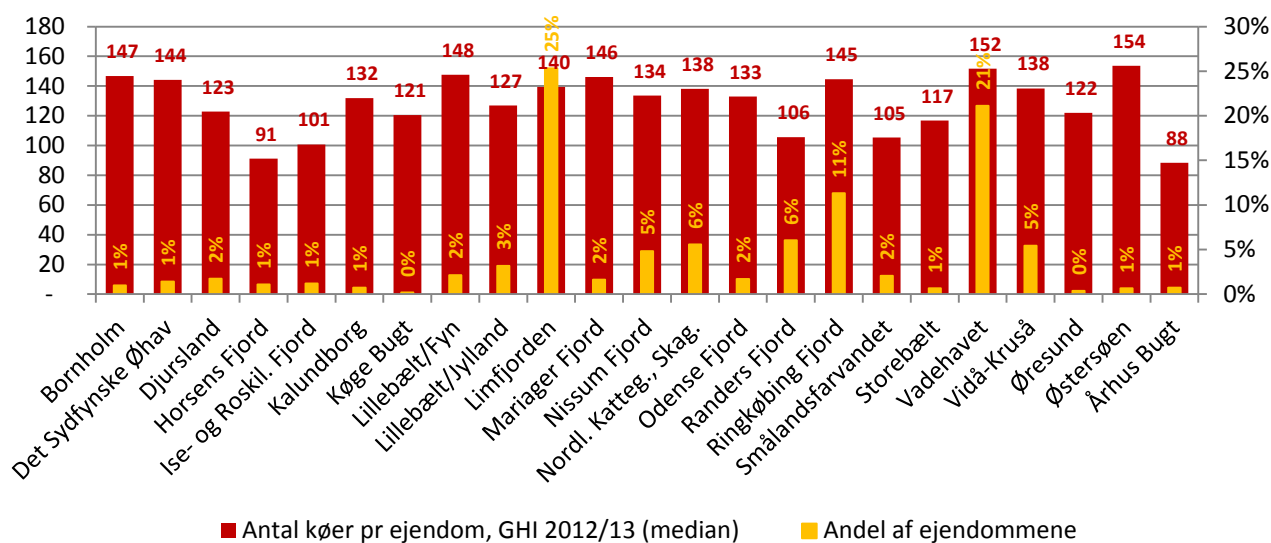
5.1. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til hovedvandområder

Danmark er inddelt i 4 vanddistrikter og 23 hovedvandoplande, som vist i figur 28.

Figur 28. Danmark inddelt i vanddistrikter og hovedvandoplande.

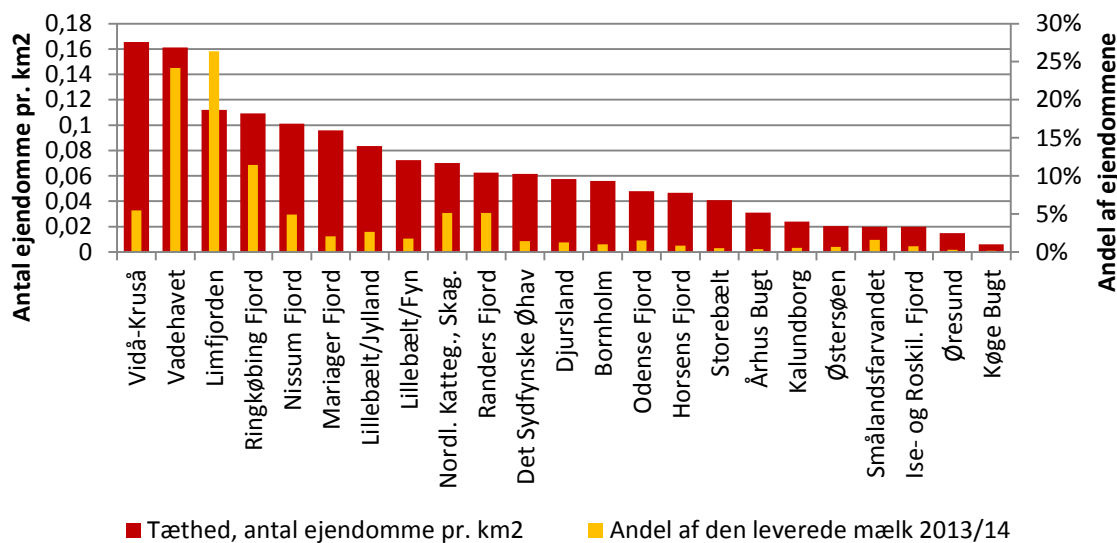
Figur 28 viser, at hovedvandoplandene er meget forskellig i størrelse. Det største hovedvandopland er Limfjorden på 7.600 km². Figur 29 viser de mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til de enkelte hovedvandoplande.

Figur 29. De mælkeleverende ejendommers beliggenhed i forhold til hovedvandoplande.

Figur 29 viser, at hver fjerde mælkeleverende ejendom ligger i hovedvandopland: Limfjorden, og at 46 % eller næsten halvdelen af de mælkeleverende ejendomme er placeret i enten opland: Limfjorden eller Vadehavet. Figur 29 viser derudover, at ejendommene generelt er større i Vadehavsområdet end i Limfjorden, idet halvdelen af ejendommene har over 152 køer, mens medianen for Limfjorden er 140 køer. En relativ høj andel af små ejendomme ses for Horsens fjord, Åhus Bugt, Ise og Roskilde Fjord samt Randers Fjord og Smålandsfarvandet.

Limfjorden er det største vandopland og derfor er det ikke overraskende, at en høj andel af ejendommene er placeret her. Figur 30 viser tætheden af mælkeleverende ejendomme pr. km² i forhold til det enkelte vandområde.

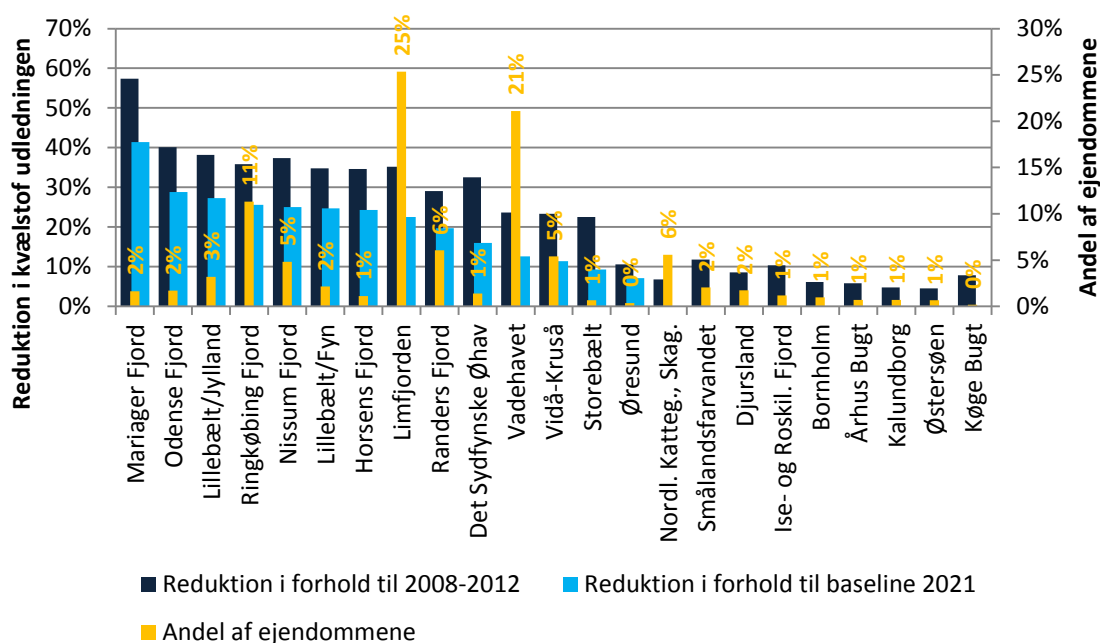

Figur 30. Tæthed af mælkeleverende ejendomme indenfor de enkelte hovedvandoplande og deres leverance.

Figur 30 understreger, at tætheden af mælkeleverende ejendomme er største i den sydlige og sydvestlige del af Sønderjylland. Dernæst følger Limfjorden, Ringkøbing og Mariager Fjord. Figur 30 viser også, at halvdelen af mælken i Danmark leveres af ejendomme beliggende i hovedvandoplandet: Vadehavet og Limfjorden

Vandplaner i høringsudkastet beskrev, hvor meget kvælstofudledningen skulle reduceres i de enkelte hovedvandoplande for at opfylde kravet om god tilstand i vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster.

Figur 31 viser reduktionsmålene for de enkelte hovedvandoplande. Reduktionen er vist både i forhold til udledningen 2008-2012 og i forhold til 2021. I forhold til 2021 har myndighederne taget højde de ændringer – fx. inddragelse af landbrugsarealer til byformål – som forventes at ske frem mod 2021.

Figur 31. Reduktion i N-udledningen i forhold til 2008-2012 henholdsvis baseline 2021 ifølge vandplanerne, der blev sendt i høring 22. december 2014.

Ifølge de vandplaner, som blev sendt i høring den 22. december 2014, er det nødvendigt at sænke kvælstofudledningen i alle hovedvandoplande i forhold til udledningen 2008-2012 for at nå målsætning om "god tilstand" i vandløb, søer, kystvande og grundvandsforekomster. Det ses også, at den generelle udvikling frem mod 2021 ventes at føre til lavere udledning. Det er i nogle hovedvandoplande tilstrækkeligt til at nå målsætningen, mens der i andre områder er behov for en yderligere indsats.

Reduktionskravet er størst i Mariager Fjord fulgt af Odense Fjord og Lillebælt Jylland. Disse områder rummer 7 % af de mælkeleverende ejendomme. Reduktionskravet er også højt i forhold til Ringkøbing og Nissum Fjord. Disse to områder rummer tilsammen 16 % af de mælkeleverende ejendomme. Kvælstofudledningen skal her reduceres med 35 % i forhold til 2008-2012 og 25% i forhold til baseline 2021.

Reduktionskravet for Limfjorden er lavere end for de førstnævnte områder. Hver fjerde mælkeleverende ejendomme ligger imidlertid i dette område, og området står for 26 % af Danmark mælkeleverance. Derfor kan reduktionskravet i forhold til Limfjorden potentielt få stor betydning for udviklingen i mælkeproduktionen i Danmark.

I skrivende stund er det ikke muligt at komme vandplanernes konsekvenser for udviklingen i mælkeproduktionen nærmere. Dels lægger ministeren op til, at målene først skal nås i 2027, hvor ved en del af den nødvendige reduktion vil kunne opnås via den generelle udvikling frem mod 2027. Dels kendes udformningen af målrettede regulering endnu ikke, og dermed vides heller ikke, hvordan det vil påvirke de mælkeleverende ejendomme.

6. Diskussion og konklusion

Den gennemførte analyse viste, at der er 3.359 ejendomme, som leverede mælk i marts 2015. Af disse leverede 90 % konventionel mælk, mens 10 % leverede økologisk mælk. Der er stor variation i ejendommens størrelse. Således er der både indenfor den konventionelle og økologiske driftsform meget små henholdsvis meget store ejendomme. Halvdelen af den konventionelle mælk leveres af ejendomme med over 200 køer, mens det er 40 % af den økologiske mælk. Ejendomme over 200 køer udgør 26 % af de konventionelle ejendomme og 20 % af de økologiske.

Tre ud af fire ejendomme opstalter køerne i sengestald, mens 21 % har bindestald og kun 4 % dybstrøelse. Godt hver femte ejendom opstalter således køerne i bindestald. Disse er ikke tilladte efter den 1. juli 2022. Det indikerer, at hver femte mælkeleverende ejendom vil forsvinde i løbet af de næste 5-6 år, med mindre ejendommene bygger nyt staldsystem. Dette vil formentlig kun ske i meget få tilfælde. Ejendommene med bindestald er små. De rummer ca. 7 % af køerne i Danmark. Det betyder, at knap 37.000 køer er opstaldet i bindestald. Hvis der skal investeres til disse køer vil investeringsbehovet være på mellem 1 og 2 mia. kr.. Ejendommene med bindestald er i helt overvejende grad konventionelle, idet kun 11 ejendomme med bindestald leverer økologisk mælk.

Ejendommene med sengestald leverer 90 % af mælken i Danmark, mens 7 % af mælken leveres af ejendomme med bindestald og 3 % af ejendommene med dybstrøelse.

Efter mælkekvoternes ophør vurderes det, at miljøforhold kan blive den mest begrænsende faktor for malkekvægbedrifternes udviklingsmuligheder. Miljøreguleringen i Danmark er baseret på EU lovgivningen, der har til formål at beskytte naturområder og vandmiljø. Analysen i denne rapport har primært fokuseret på betydningen af reguleringen i forhold til naturområderne for ejendommens udvidelsesmuligheder. Det skyldes, at reguleringen i forhold til vandmiljøet er under ændring.

I Danmark beskyttes sårbare naturområder mod ammoniak. Naturområderne er inddelt i tre kategorier (1, 2 og 3). Kategori 1 natur omfatter naturarealer indenfor Natura 2000 områderne, mens kategori 2 natur er lignende naturarealer udenfor Natura 2000 områder. Kategori 3 er ammoniakfølsomme naturområder, som hverken er omfattet af kategori 1 og 2. Der skal tages hensyn til kategori 1 og 2 naturarealer, mens det er op til kommunerne at vurdere, om et givent kategori 3 areal kræver særlig beskyttelse.

N-belastningen i forhold til kategori 1 og 2 naturarealerne må ikke overskride en fastsat grænse. I forhold til kategori 3 arealerne må mérbelastningen til disse arealer stige med op til 1 kg N i forbindelse med en udvidelse. Hvis arealet ikke vurderes at være sårbart, kan kommunerne tillade en større belastning. Det er kommunerne, som vurderer om et kategori 3 areal kræver særlig beskyttelse.

Rapporten har undersøgt de mælkeleverende ejendommers mulighed for at udvide dyreholdet på ejendommen i forhold til nærtliggende naturarealer. Analysen er gennemført på baggrund af oplysninger om de enkelte ejendommers dyrehold og staldsystem samt ud fra en kortlægning af naturarealerne og en opmåling af afstanden fra ejendommen til naturarealerne. Analysen er forbundet med en række usikkerheder i forhold til afstanden mellem staldanlægget og naturarealet og vedrørende ejendommens afgrænsningsforhold. Derudover er forhold vedrørende karakteristika for naturareal og opland forenklet, ligesom beregningen af ejendommens N-emission er foretaget på ejendomsniveau og ikke for hvert enkelt

staldanlæg for sig. Disse usikkerheder henholdsvis forenklinger skal der tages hensyn til ved vurderingen af resultaterne.

De gennemførte analyser viste, at 90 ejendomme ikke har mulighed for at øge dyreholdet i forhold til kategori 1 natur. Disse ejendommers N-belastning overstiger allerede med det nuværende dyrehold den tilladte grænse. Ved at skifte det nuværende staldsystem ud med det bedste staldsystem vil 27 ejendomme kunne øge dyreholdet en smule i forhold til det nuværende antal, 63 ejendomme vil dog belaste naturarealet med mere end den tilladte grænse. Ejendommene opstalter typisk opdræt på ejendommen, ved at flytte dette til en anden ejendom vil antallet af køer kunne øges på ejendommen. Det må dog forventes, at mælkeproduktionen på sigt vil ophøre på mange af disse ejendomme. Ejendommene leverede i 2012/14 tilsammen 173 mio. kg og var med 213 køer i gennemsnit væsentlig større end landsgennemsnittet.

Ud af de 90 ejendomme, som er begrænset af deres beliggenhed i forhold til kategori 1 naturarealer, er 11 også forhindret i at udvide som følge af deres beliggenhed i forhold til kategori 2 naturarealer. Disse ejendomme er med andre ord dobbelt ramte. Der er derudover 55 ejendomme, som er forhindret i at udvide dyreholdet som følge af deres beliggenhed tæt på kategori 2 naturareal. De 55 ejendomme leverede tilsammen 95 mio. kg mælk i 2013/14. Medtages de 11 ejendomme, som også er begrænset af kategori 1 areal, bliver den samlede leverance 115 mio. kg mælk. Ved at skifte til det bedste staldsystem vil 48 af de 55 ejendomme fortsat være forhindret i at øge dyreholdet, mens 7 ejendomme kan øge dyreholdet en smule. Ejendommene beliggende tæt på kategori 2 naturarealer, opstalter også typisk opdræt på ejendommen. Ved at flytte dette til en anden ejendom, vil antallet af køer kunne øges lidt. På sigt på det dog formodes, at produktionen ophører på disse ejendomme.

Modsat for kategori 1 og 2 naturarealer er ingen ejendomme forhindret i at udvide i forhold til kategori 3 arealer, idet det er muligt at øge N-depositionen med op til 1 kg N pr. ha i forhold til disse arealer. Hvis kommunen vurderer, at arealet ikke kræver særlig beskyttelse, kan depositionen være højere.

Den gennemførte analyse viste, at der er langt flere udpegede kategori 3 arealer end kategori 1 og 2 arealer. Derfor ligger ejendommene også væsentlig tættere på disse. Således ligger alle ejendomme på nær en enkelt indenfor en afstand af 4 km fra disse. Hvorvidt ejendommens beliggenhed i forhold til disse arealer begrænser en udvidelse af dyreholdet, afhænger af kommunernes vurdering af disse arealers sårbarhed.

Det er ukendt, hvilke kategori 3 naturarealer der kræver en særlig beskyttelse. I den gennemførte analyse er antaget, at alle arealer kræver særlig beskyttelse. Dette er selvsagt en for stram tolkning i forhold til virkeligheden. Resultaterne giver imidlertid et billede af, hvor meget ejendommene som minimum kan øge dyreholdet.

Ejendommens muligheder for at øge dyreholdet er vurderet under antagelse, af at ejendommene anvender det bedste staldsystem med hensyn til emission. Analysen viste, at der er 112 ejendomme, som ikke vil kunne øge dyreholdet fra det nuværende antal. Ejendommene leverede tilsammen 207 mio. kg mælk i 2013/14, og 104 af de 112 ejendomme er placeret i Jylland. Nogle af disse ejendomme vil kunne øge antallet af køer på ejendommen ved at flytte opdrættet til en anden ejendom.

Der er 568 ejendomme, som vil kunne øge dyreholdet med 1-100 køer, dersom de skifter til det bedste staldsystem. Ejendommene leverede tilsammen 726 mio. kg mælk i 2013/14. Ud af de 568 ejendomme er 484 placeret i Jylland. Nogle af disse ejendomme vil i praksis være forhindret i at øge dyreholdet, fordi et skifte til det bedste staldsystem ikke vil være økonomisk rentabelt, når dette kun giver mulighed for at øge dyreholdet ganske lidt. Andre ejendomme i denne gruppe vil udvide dyreholdet ved at bygge om eller bygge til. Det må imidlertid forventes, at få vil bygge nyt staldanlæg. Blandt de 568 ejendomme har 136 bindestald, mens 36 har dybstrøelse. Bindestaldene vil ophøre med at producere de kommende 5-6 år som følge af forbuddet mod bindestalde efter 1. juli 2022, mens mange af dybstrøelsesstaldene vil være nedslidte inden for de næste fem til ti år. Mange af ejendommene med bindestald og dybstrøelse må derfor også forventes at ophøre.

Der er 1.828 ejendomme, som kan udvide dyreholdet med mellem 100-1.000 køer. Heraf kan 656 øge med mellem 500-1000 køer. Umiddelbart synes der ikke at være en sammenhæng mellem ejendommens mulighed for at udvide og deres størrelse. Således kan de store ejendomme udvide med ligeså mange køer som de mindre ejendomme.

Der er 842 ejendomme, som vil kunne øge dyreholdet med over 1.000 køer, 17 % af ejendommene har i dag bindestald, mens 4 % har dybstrøelse. Det betyder, at godt hver femte af disse ejendomme vil ophøre med at producere mælk indenfor en kortere årrække, med mindre de investerer i et nyt anlæg. Det vil de måske ikke gøre fordi, der er tale om små ejendomme og en udvidelse af produktionen også vil kræve en udvidelse af jordtilliggendet. Omvendt rummer deres geografiske beliggenhed rigtig gode strategiske udviklingsmuligheder. Det centrale spørgsmål er derfor, om disse vil blive udnyttet.

Ejendommens mulighed for at udvide er foretaget under forudsætning af, at alle kategori 3 arealer kræver særlig beskyttelse. Det vil ikke være tilfældet i praksis. Det er imidlertid et stort økonomisk problem for erhvervet, at arealernes status er ukendt. Det tvinger købere af ejendomme til at handle i blinde. Det køber måske en ejendom i forventning om at kunne udvikle denne, men opdager efterfølgende, at det ikke kan lade sig gøre som følge af dens beliggenhed.

Ejendommens udvidelsesmuligheder kan, udover at være begrænset af naturarealer, også være begrænset af deres beliggenhed i forhold til byzone, sommerhusområde og i nærheden af nabo uden landbrugsproduktion. Der er 16 ejendomme, som er beliggende meget tæt på byzone. Alle på nær en ejendom ville kunne udvide med mere end 100 køer i forhold til naturarealer. Ingen ejendomme er beliggende indenfor en afstand på 50 meter til et sommerhusområde. Derimod er 84 ejendomme beliggende indenfor en afstand af 50 meter i forhold til nabobebyggelse. Fire af disse er også beliggende indenfor en afstand på 50 meter fra en byzone.

Den gennemførte analyse viser, at 206 ejendomme eller 6,1 % er forhindret i at øge dyreholdet. Godt halvdelen er begrænset i forhold til deres beliggenhed i forhold til naturarealer, mens knap halvdelen som følge af deres beliggenhed i forhold til byzone og naboer. Der er 549 ejendomme (16,3 %), som kan udvide med mellem 0-100 køer. Disse ejendomme vil typisk udvide ved at bygge om eller bygge til. På sigt er der dog risiko for produktionen ophører på nogle af disse ejendomme. Godt være tredje ejendom kan øge antallet af køer med mellem 100-500 køer, mens 43 % kan øge dyreholdet med over 500 køer. Det skal kraftigt understreges, at disse tal forudsætter, at alle kategori 3 naturareal vurderes at kræve særlig beskyttelse. Dette vil næppe være tilfældet i praksis. Ejendommens mulighed for at udvide dyreholdet i

forhold til naturarealer vil derfor være større en angivet her. Hvor meget vides ikke, da kommunernes vurdering af de pågældende arealer er ukendt.

De mælkeleverende ejendommers fremtidsmuligheder kan også blive påvirket af vandmiljøreguleringen. Hvor meget er umuligt at sige, eftersom reguleringen er under forandring. Den gennemførte analyse viser imidlertid, 46 % af ejendommene er beliggende i vandoplandene: Limfjorden og Vadehavet, mens halvdelen af mælken leveres fra ejendomme beliggende i disse to vandoplande. Derfor kan konsekvenserne af en fremtidig regulering af vandmiljøet i relation til disse to områder få betydning for den samlede mælkeproduktion i Danmark.

Sammenfattende viser den gennemførte analyse, at 206 ejendomme ikke kan udvide dyreholdet, 112 er forhindret i at udvide som følge af deres beliggenhed i forhold til naturarealer, mens resten er forhindret som følge af deres beliggenhed i forhold til byzone og naboer. Uklarheden omkring kategori 3 arealernes beskyttelsesbehov gør det vanskeligt at vurdere ejendommens reelle udvidelsesmuligheder. Analysen viser imidlertid, at 43 % af ejendommene kan øge antallet af køer med over 500 køer, mens hver tredje ejendom vil kunne udvide med mellem 100-500 køer. Tallene forudsætter, at alle kategori 3 arealer skulle være sårbare. Det vil ikke være tilfældet i praksis, og som følge deraf vil udvidelses mulighederne formentlig være bedre end vist her. Uklarheden om kategori 3 arealernes beskyttelsesbehov eller ændringer med hensyn til hvilke arealer, der indgår som kategori 1 eller 2 natur, belaster erhvervet økonomisk. Køberne af ejendomme ikke har mulighed for at tage højde for eventuelle begrænsninger i forhold til udviklingsmuligheder, når de vurderer ejendommens værdi.